Íå ïàêàäàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ì³í³ñòð çàìåæíûõ ñïðàâà¢ Áåëàðóñ³ ¡ëàäç³ì³ð Ìàêåé:

"Òðýáà áîëüø ðàçìà¢ëÿöü íà áåëàðóñêàé ìîâå"

15 ÷ýðâåíÿ ¢ Ïðàçå öý-ëû äçåíü ãàâàðûë³ ïðà Ñêàðû-íó. Àäáûë³ñÿ Ì³æíàðîäíû íà-âóêîâû ñ³ìïîç³þì, óñêëàäàíí³ êâåòàê äà ïàìÿòíàé äîøê³ íà áóäûíêó Ñëàâÿíñêàé á³áë³ÿ-òýê³ ³ íà ìåñöû äðóêó ïåðøàé áåëàðóñêàé Á³áë³³, àäêðûöö¸ äçâþõ ìàñòàöê³õ âûñòàâà¢, ïðûñâå÷àíûõ Ñêàðûíó.

Ì³æíàðîäíû ñ³ìïî-ç³þì "Ôðàíö³øàê Ñêàðûíà ³ Ïðàãà" àðãàí³çàâàë³ Íàöûÿíà-ëüíàÿ á³áë³ÿòýêà ×ýõ³³, Íàöûÿ-íàëüíàÿ á³áë³ÿòýêà Áåëàðóñ³ ³ àìáàñàäà Áåëàðóñ³ ¢ Ïðàçå. Ó ³ì áðàë³ ¢äçåë íàâóêî¢öû ç Áå-ëàðóñ³, Ë³òâû ³ ×ýõ³³.

Êâåòê³ äà ïàìÿòíàé äî-øê³ Ôðàíö³øêó Ñêàðûíó ðà-çàì ç óäçåëüí³êàì³ ñûìïîç³þìó ¢ñêëà¢ ì³í³ñòàð çàìåæíûõ ñïðàâà¢ Áåëàðóñ³ ¡ëàäç³ì³ð Ìà-êåé.

- Òðýáà áîëüø ðàçìà¢-ëÿöü íà áåëàðóñêàé ìîâå, - ì³í³ñòàð çàìåæíûõ ñïðàâà¢ Áåëàðóñ³ ¡ëàäç³ì³ð Ìàêåé ñêà-çà¢ ãýòûÿ ñëîâû ¢ ³íòýðâ³þ Ðà-äû¸ Ñâàáîäà, - êàë³ òû áåëà-ðóñ, êàë³ ðàçóìååø, øòî áåç ìîâû íå ìîæà áûöü êðà³íû - áóäçå ³ ìîâà æûöü, ³ êðà³íà ðàç-â³âàööà. Àëå í³÷îãà íå ïàâ³ííà áûöü øòó÷íà, à ïàâ³ííà ³ñö³ àä ñýðöà.

Ó áóäûíêó áûëîãà êà-ëåã³þìà åçó³òà¢ ó Ïðàçå, äçå öÿïåð ìåñö³ööà Íàöûÿíàëüíàÿ á³áë³ÿòýêà ×ýõ³³, àäêðûë³ñÿ äçâå ìàñòàöê³ÿ âûñòàâû, ïðûñâå-÷àíûÿ Ñêàðûíó.

Ïàä÷àñ àäêðûööÿ âû-ñòàâû áåëàðóñêàé ãðàô³ê³, ó ÿêîé óçÿë³ ¢äçåë ìàñòàê³ ¡ëà-äç³ì³ð Â³øíå¢ñê³, Âàëåðû Ñëà-âóê ³ Ðàìàí Ñóñëà¢, àäáûëàñÿ ¢ðà÷ûñòàÿ ïåðàäà÷à êí³ã øìàò-òîìàâàãà ôàêñ³ì³ëüíàãà ïðà-åêòó "Êí³æíàÿ ñïàä÷ûíà Ñêà-ðûíû", ÿê³ âûéøà¢ ó Ìåíñêó, ó ôîíäû Íàöûÿíàëüíàé Á³á-ë³ÿòýê³ ×ýøñêàé Ðýñïóáë³ê³ - Ñëàâÿíñêàé á³áë³ÿòýê³.

Äðóãàÿ ìàñòàöêàÿ âû-ñòàâà àðãàí³çàâàíà Á³áë³ÿòýêàé Óðóáëå¢ñê³õ Ë³òî¢ñêàé àêàäý-ì³³ íàâóê, Ñëàâÿíñêàé á³áë³ÿ-òýêàé ×ýõ³³ ³ àìáàñàäàé Ë³òâû ¢ Ïðàçå. Àáåäçâå âûñòàâû ïðà-öÿãíóööà äâà òûäí³.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

250 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Ñòýôàíà Ãðàáî¢ñêàãà

Ñòýôàí ÃÐÀÁÎ¡ÑÊ² (24 ÷ýðâåíÿ 1767, â¸ñêà Àñòà-øûíà Íàâàãðàäñêàãà ïàâåòà - 4 ÷ýðâåíÿ 1847) - âàåííû ³ äçÿð-æà¢íû äçåÿ÷, ãåíåðàë. Àäç³í ç ê³ðà¢í³êî¢ ïà¢ñòàííÿ Ò. Êàñ-öþøê³. Ïðààñòà¢í³ê øëÿõå-êàãà ðîäó Ãðàáî¢ñê³õ ãåðáó "Îêøà", ñûí Òàìàøà Ìàðûÿ-íà, ãåíåðàë-ìà¸ðà ë³òî¢ñêàãà âîéñêà, ³ Äàðîòû ç Îòýíãàó-çåíà¢. Ñòðûå÷íû áðàò Ïà¢ëà ßíà Ãðàáî¢ñêàãà.

Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ Ðû-öàðñêàé øêîëû ¢ Âàðøàâå õà-ðóíæû ¢ âîéñêó Âÿë³êàãà Êíÿ-ñòâà Ë³òî¢ñêàãà. Ó âàéíó Ðàñ³³ ç Ðý÷÷ó Ïàñïàë³òàé (1792) ïàä-ïàëêî¢í³ê, âûçíà÷û¢ñÿ ¢ áàÿõ ïàä Ì³ðàì ³ Áåðàñöåì.

Ïàñëÿ ïåðàìîã³ Òàðãà-â³öêàé êàíôåäýðàöû³ äàëó÷û¢-ñÿ äà ïàäðûõòî¢ê³ ïà¢ñòàííÿ ¢ Â³ëüí³, ó ÷àñå âûçâàëåííÿ ÿêîé äà ðàñ³éñêàé çàëîã³ (êðàñàâ³ê 1794) ïàäûõîä ÿãî àääçåëà çìó-ñ³¢ ðàñ³éñê³ÿ âîéñê³ ïàê³íóöü âàêîë³öû ãîðàäà. Áðà¢ ó÷àñöü ó áàÿõ ïàä â¸ñêàì³ Ñîëû ³ Ïà-ëÿíû ¢ ñêëàäçå ïà¢ñòàíöêàãà âîéñêà ïàä êàìàíäàé ß. ßñ³í-ñêàãà. Óäçåëüí³÷à¢ ó àáàðîíå Â³ëüí³ ¢ ë³ïåí³ 1794. Ó êàíöû æí³¢íÿ 1794 óçíà÷àë³¢ ðýéä 2-òûñÿ÷íàãà àä-äçåëà ïà¢ñòàíöà¢ íà Ìåíø÷ûíó ³ Ìàã³ë¸¢-ø÷ûíó (Àðàíû - Êîé-äàíà¢ - Ïóõàâ³÷û - Áàáðóéñê - Ëþáàíü). Ó áàðîçå äà ÿãî äàëó-÷àëàñÿ äðîáíàÿ øëÿ-õòà ³ ñÿëÿíå. Àäíàê ïà-ñëÿ Ëþáàíñêàé á³òâû (4 âåðàñíÿ 1794) âû-ìóøàíû áû¢ êàï³òó-ëÿâàöü. Óëàäû Ðàñ³é-ñêàé ³ìïåðû³ âûñëàë³ Ñ. Ãðàáî¢ñêàãà ¢ Êàñò-ðàìñêóþ ãóáåðíþ. Âîëþ àòðûìà¢, äçÿêó-þ÷û àìí³ñòû³ ïà¢ñòàí-öàì àä Ïà¢ëà I.

Ó ðàñ³éñêà - ôðàíöóç-ñêóþ âàéíó (1812) ïåðàéøî¢ íà áîê Íàïàëåîíà. Àá³ðà¢ñÿ áå-ðàñöåéñê³ì ìàðøàëêàì, äçå ñà-ðäà¢ âîéñêà. Ó çâàíí³ ãåíåðàë-ìà¸ðà ¢çíà÷àëüâà¢ Âàåííû êàì³òýò Êàì³ñ³³ ÷àñîâàãà ¢ðàäó Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà. Ïà àäñòóïëåíí³ âîéñêà¢ Íàïà-ëåîíà çìàãà¢ñÿ ñóïðàöü àíòû-ôðàíöóçñêàé êààë³öû³ ðàçàì ç Þ. Ïàíÿòî¢ñê³ì. Ïàä Ëÿéïöû-ãàì òðàï³¢ ó ïàëîí.

Äçÿêóþ÷û ïàäòðûìöû À. ×àðòàðûéñêàãà ç çàõàäàííåì çâàííÿ ¢âàéøî¢ ó ñêëàä íàéâûøýéøàé àäì³í³-ñòðàöû³ Ãåðöàãñòâà Âàðøà¢-ñêàãà. Ç 1825 ì³í³ñòð-ñàêðàòàð Öàðñòâà Ïîëüñêàãà. Áàðàí³³¢ ³íòàðýñû ñâàéãî êðàþ. Ç 1826 ãåíåðàë äûâ³ç³³. Áðà¢ óäçåë ó ðóñêà-òóðýöêàé âàéíå (1826-1829). Ç 1839 ó àäñòà¢öû.

Ó øëþáå ç Í. Ãëàä-êî¢ñêàé íàø÷àäêà¢ íå ïàê³íó¢.

Â³ê³ïåäûÿ.

Çáîðí³ê Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à ïà-³ñïàíñêó

Ó Ìàäðûäçå ¢ðà÷ûñòà ïðýçåíòàâàë³ çáîðí³ê âåðøà¢ Ìàêñ³-ìà Áàãäàíîâ³÷à, ÿê³ ïå-ðàêëàëà íà ³ñïàíñêóþ ìîâó Àíõåëÿ Ýñï³íîñà.

Íà ïðýçåíòàöû³ áûë³ ì³í³ñòàð çàìåæíûõ ñïðàâ Áåëàðóñ³ ¡ëàäç³-ì³ð Ìàêåé ³ àìáàñàäàð ó Ôðàíöû³ ³ ²ñïàí³³ Ïà-âåë Ëàòóøêà, à òàêñàìà ïðààñòà¢í³ê³ áåëàðóñ-êàé äûÿñïàðû ¢ ²ñïàí³³.

Ïðýçåíòàöûÿ àäáûëàñÿ ¢ ðàìêàõ ïåðøàãà àô³öûéíàãà â³ç³òó ê³ðà¢í³êà ÌÇÑ Áåëàðóñ³ ¢ ²ñïàí³þ. Íå-¢çàáàâå ïàñëÿ ïðýçåíòàöû³ áå-ëàðóñêàìî¢íàÿ ³ñïàíêà Àíõåëÿ Ýñï³íîñà ïàäçÿë³ëàñÿ ñà Ñâàáî-äàé ñâà³ì³ ¢ðàæàííÿì³ ³ ïëàíàì³ íîâûõ ïåðàêëàäà¢ áåëàðóñê³õ à¢òàðà¢ íà ³ñïàíñêóþ.

- Àíõåëÿ, ó ñåö³âå øû-ðîêà ðàçûøëàñÿ ôàòàãðàô³ÿ, íà ÿêîé âû ïîáà÷ ç ì³í³ñòðàì çà-ìåæíûõ ñïðàâ Óëàäç³ì³ðàì Ìàêååì ³ àìáàñàäàðàì Ïà¢ëàì Ëàòóøêàì. Øòî ³ íà ÿêîé ìîâå âàì êàçàë³ áåëàðóñê³ÿ äûïëà-ìàòû?

- Âûêëþ÷íà ïà-áåëà-ðóñêó ìû ðàçìà¢ëÿë³. Àëå ÿíû áûë³ ç ïåðàêëàä÷ûêàì³, áî ³ñ-ïàíñêàé íå âåäàë³, à ÷àñòà ³ìï-ðýçû ïðàéøë³ ïà-³ñïàíñêó. ßíû âåëüì³ âûñîêà àöàí³ë³ ìîé ïå-ðàêëàä ³ ãýòóþ ïðàöó. ²ìïðýçó àðãàí³çàâàëà âûäàâåöòâà "Edi-ciones irreverentes". ²ì ê³ðóþöü ìóæ ³ æîíêà. Æîíêà - áåëà-ðóñêà Âåðà Êàõàâà, à ìóæ - ³ñïàíåö Ì³ãåëü Àíõåëü äý Ðóñ. Äàëó÷ûëàñÿ ³ áåëàðóñêàÿ àì-áàñàäà, ÿêàÿ äà÷ûí³ëàñÿ òîëüê³ ¢ ñíåæí³...

Ãàííà Ñî¢ñü.

10-ÿ ïðýì³ÿ "Çà ñâàáîäó äóìê³"

Þá³ëåéíóþ, 10-þ ïðý-ì³þ "Çà ñâàáîäó äóìê³" ³ìÿ Âàñ³ëÿ Áûêàâà àòðûìà¢ Çì³öåð Äàøêåâ³÷.

Öûðûìîí³ÿ ¢ðó÷ýííÿ ïà òðàäûöû³ àäáûëàñÿ íà ðà-äç³ìå âÿë³êàãà áåëàðóñêàãà ï³-ñüìåíí³êà ³ ìûñëÿðà ¢ â¸ñöû Áû÷ê³ Â³öåáñêàé âîáëàñö³.

Ïðýì³þ ¢ ñâîé ÷àñ çà-ñíàâà¢ Àëÿêñàíäð Ì³ë³íêåâ³÷. Íà ãýòûÿ ìýòû ¸í âûòðàö³¢ óëà-ñíóþ ¢çíàãàðîäó - ïðýì³þ ³ìÿ Ñàõàðàâà, ïðûñóäæàíóþ ÿìó Å¢ðàïàðëàìåíòàì.

Ó ì³íóëûÿ ãàäû ëà¢ðý-àòàì³ ïðýì³³ áûë³ Ðûãîð Áàðà-äóë³í, Í³ë Ã³ëåâ³÷ äû ³íøûÿ âûäàòíûÿ äçåÿ÷û ãðàìàäñòâà ³ êóëüòóðû.

36-ãàäîâû Äàøêåâ³÷ - ñàìû ìàëàäû ëà¢ðýàò ó ã³ñòîðû³ ¢çíàãàðîäû.

Äàøêåâ³÷ òðîé÷û àä-áû¢ äî¢ã³ ÷àñ ó òóðìàõ. Àïîø-í³ ðàç ÿãî àðûøòàâàë³ ¢ ñàêà-â³êó 2017 ãîäà - áàÿë³ñÿ, êàá ¸í íå ¢çíà÷àë³¢ ïðàòýñòû ñóïðàöü ýêàíàì³÷íàé ïàë³òûê³ ¢ëàäà¢, ÿê³ÿ ðàçãàðíóë³ñÿ ¢ øýðàãó ãà-ðàäî¢ êðà³íû.

nn.by.

Ôîòà Ý. Äçâ³íñêàé.

pawet.net

№ 25 (1332) 21 ЧЭРВЕНЯ 2017 г. Наша слова

Гістарычна-краязнаўчая дзейнасць як неад'емная частка патрыятычнага выхавання моладзі

Выступ дэпутата і намесніка старшыні ТБМ Алены Анісім на навукова-практычным семінары ў Паставах

Увесну, 20 і 21 красавіка, у Паставах праходзіў рэспубліканскі навукова-практычны семінар "Пастаўскі край на гістарычна-культурнай карце Беларусі", арганізаваны Інстытутам мовазнаўства імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Ён стаў адной з падзеяў сярод іншых мерапрыемстваў, прымеркаваных у нашай краіне да Года навукі і святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. На семінары чытала даклад дэпутат і намеснік старшыні ТБМ Алена Анісім. Прачытаць даклад можна далей.

Краязнаўства - важная частка грамадскага жыцця, яна ўяўляе сабой аснову форму патрыятызму і набывае павышаную запатрабаванасць ў пэўныя перыяды развіцця краіны. Дакладна немагчыма сказаць, ад якога часу бярэ свой пачатак гісторыя беларускага краязнаўства. Але ў найноўшай гісторыі мы можам адзначыць пачатак ХХ ст. Пасля прыняцця ў Расійскай імперыі Закона аб свабодзе друку ў беларускіх інтэлектуальных колах актывізуецца нацыянальны рух, складовай часткай якога з'яўляецца культурна-асветніцкая праца. Важным чыннікам у гэтай справе выступала рэдакцыя газеты "Наша Ніва", якая ставіла сваёй задачай абуджэнне нацыянальнай годнасці беларусаў. Сярод іншых галін навукі важнае месца займалі пытанні краязнаўства, традыцый і нацыянальнага самавызначэння. Рэдакцыя заахвочвала сваіх чытачоў да актыўнай працы па збіранні розных звестак этнаграфічнага характару, тым самым далучаючы іх да асэнсаванай працы па ўсведамленні і замацаванні сваёй нацыянальнай адметнасці і самаідэнтычнасці. Дасланыя карэспандэнтамі, а таксама артыкулы, напісаныя штатнымі супрацоўнікамі рэдакцыі, уяўляюць сабой змястоўны краязнаўчы матэрыял: апісанне мясцовых легендаў, паданняў, гульняў, традыцыйных слоў, гіпотэзы ўзнікнення назваў тапанімічных аб'ектаў і інш. Важнае значэнне надавалася асвятленню традыцыйных святаў, як значнай часткі народнай культуры, у прыватнасці, купальскаму святу. *"Як у мове ды песьні, так і абычаях народу адбіваецца яго душа, яго культурны дабытак; дзеля гэтага сьвяткаваньне Купалы нам беларусам трэба берагчы і, сьвяткуючы, трымацца ўсіх устаноўленых векамі абычаёў, адкідаючы толькі забабоны ды тое, што можэ быць шкодным для другіх людзей"* [3:].

Пасля ўтварэння БССР і заснавання Інбелкульта пачынаецца новы этап у развіцці краязнаўчай дзейнасці, які грунтаваўся на сумеснай працы з краязнаўчымі таварыствамі па навуковым даследаванні краіны. Дзейнасць краязнаўцаў арганізоўвалася і кіравалася "Цэнтральным бюро краязнаўства". Паводле справаздачнага даклада Інстытута беларускай культуры за перыяд з кастрычніка 1925 па кастрычнік 1926 г. *"усіх краязнаўчых арганізацый, зарэгістраваных у ЦБК лічыцца да 170, але з іх дзейных да 123. Развіццё краязнаўчай сеткі звязана з краязнаўчым ухілам школы. Настаўнікі складаюць прыблізна 60 % усёй масы членаў краязнаўчых арганізацый. Каля 20% прыпадае на вучняў і студэнтаў, каля 10 % - на членаў саюза прац. зямлі і леса і 10 % на інш."* [2:52].

У пасляваенны перыяд гістарычнае краязнаўства развівалася па двух кірунках: дзяржаўнае і школьнае. Удасканальваліся формы і віды дзейнасці, арганізоўваліся разнастайныя клубы і іншыя гістарычна-культурныя аб'яднанні, у выніку агульных намаганняў былі ажыццяўлены выданні "Звод помнікаў гісторыі і культуры Беларусі", гістарычна-культурныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі "Памяць". Многія раённыя газеты ўвялі тэматычныя краязнаўчыя старонкі, у нядаўні час з'явіліся спецыяльныя перыядычныя выданні краязнаўчай тэматыкі: часопіс "Лісткі летапісац", "Краязнаўчая газета" і інш. У выніку такой змястоўнай мэтаскіраванай дзейнасці ў нашым грамадстве фармуецца ўсё больш запатрабаваны пагляд на сапраўдную гісторыю сваёй краіны, назіраецца актывізацыя грамадства да наведвання мясцін, звязаных з постацямі знакавых асоб і важных гістарычных падзей. На гэтым грунце актывізаваліся турыстычныя фірмы і асобныя экскурсаводы, якія з улікам краязнаўчых звестак прапануюць новыя цікавыя маршруты ў розных гарадах Беларусі як для дарослых, так і для навучэнцаў.

Важнасць краязнаўства ўсведамлялася і грамадскасцю краіны, пра што сведчыць значная колькасць аб'яднанняў, якія займаюцца пошукава-даследчыцкай дзейнасцю, і прадстаўнікамі сістэмы адукацыі. Пра гэта, у прыватнасці, сведчыць праведзенае ў Нясвіжы ў 2013 г Рэспубліканскіх краязнаўчых чытанняў пад тэмай: "Краязнаўчы кампанент у сістэме грамадзянскага і патрыятычнага станаўлення асобы". Мэтамі гэтага мерапрыемства з'яўляліся абмен вопытам па грамадзянска-патрыятычным выхаванні моладзі і пытанне далучэння навучэнцаў да даследавання гістарычна-культурных адметнасцей краю.

Свет увесь час змяняецца. Не паспелі мы засведчыць наступ глабалізацыі, як пачаўся новы віток у развіцці грамадства. І ўжо на першы план выходзяць патрэбы абароны нацыянальных інтарэсаў, умацаванне дзяржаўнай самастойнага суб'екта міжнародных узаемаадносін. Кожная краіна вызначае свой шлях развіцця, у якім знаходзіцца месца як агульным, так і прыватным момантам і кірункам. Для тых краін, якія маюць не адно стагоддзе сваёй дзяржаўнасці, пытанні сучаснага развіцця выглядаюць інакш, чым для Беларусі, асабліва ва ўмовах інтэнсіўнай канкурэнцыі культур. Таму пытанне нацыянальнай самаідэнтыфікацыі для нашага народа выходзіць на першы план. І краязнаўства як складовая частка культурнай дзейнасці адыгрывае тут асаблівую ролю. Сёння пытанне патрыятычнага выхавання маладога пакалення хвалюе не толькі прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў, яно з'яўляецца важным элементам нацыянальнай бяспекі. Так, у Канцэпцыі нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь, зацверджанай Указам Прэзідэнта ад 9 лістапада 2010 г. № 575, у Раздзеле ІІ, главе 2 "Нацыянальныя інтарэсы" ў пункце 12 сярод іншага зазначана:

"12. У сацыяльнай сферы асноўнымі нацыянальнымі інтарэсамі з'яўляюцца:

... - развіццё інтэлектуальнага і духоўна-маральнага патэнцыялу грамадства, захаванне і павелічэнне яго культурнай спадчыны, умацаванне духу патрыятызму…" [1:9-10].

А да асноўных патэнцыйных або рэальных пагроз для нацыянальнай бяспекі даносіцца наступнае: *.."страта значнай часткай грамадзян традыцыйных маральных каштоўнасцей і арыенціраў, спробы разбурэння нацыянальных духоўна-маральных традыцый і неаб'ектыўнага перагляду гісторыі, якія закранаюць гэтыя каштоўнасці і традыцыі"* [1:17].

Нацыянальная бяспека моцная ў тым выпадку, калі сутнасць існавання дзяржавы і яе ўнутраная палітыка скіраваныя на тое, каб грамадзяне пачуваліся добра ў сваёй краіне. У сваю чаргу, мы, як бацькі, жадаем, каб нашы дзеці паспяхова рэалізаваліся і былі шчаслівымі менавіта на сваёй зямлі, у сваёй дзяржаве. Як дасягнуць гэтага, якім чынам прывіць любоў да сваёй Радзімы ў маладога пакалення? Я хачу зноў вярнуцца да газеты "Наша Ніва" за 1911 год і працытаваць адзін з матэрыялаў, датычных выхавання дзяцей: *"Як паступаць, каб дзеці выросшы шанавалі сваіх бацькоу і былі ім апорай на старасьць". "А трэба, пакуль дзіцё малое, вучыць гаварыць яго роднай мовай, шанаваць гэту мову: трэба перасцерэгаць, каб не перэкручывалі яе чужымі славамі; трэба, каб маці пеяла дзецям свае песьні простые, прывучала шанаваць прадзедоўскіе абычаі, - тады, як сынок твой, вырасьце і пойдзе ў чужые людзі, нічым з душы яго не выбьюць любві да свайго роднаго, і дзе-б ён ня быў - хоць за морэм, яго заўсёды пацягне сэрцэ у свой куток, да сваіх бацькоў"* (4:).

Такім чынам, як сведчаць прыведзеныя намі факты, пытанне патрыятычнага выхавання моладзі было, ёсць і будзе аб'ектам пільнай увагі як дзяржаўнай палітыкі, так і грамадзянскай супольнасці. І важным элементам тут выступае мова. Таму хачу яшчэ раз зазначыць: каб наша гістарычна-краязнаўчая дзейнасць мела найбольшы эфект у справе выхавання патрыятызму ў нашай моладзі, важна, каб яна праводзілася менавіта на роднай беларускай мове. Тады наша краіна зойме сваё адметнае месца ў свеце, а наша грамадства здолее скансалідавацца і набудзе ўстойлівасць да чужога ўплыву і неўласцівых нам каштоўнасцей.

Літаратура:

1. Канцэпцыя нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь, Мінск, Беларускі Дом друку, 2011. С.-48.
2. Матэрыялы Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі "Сучасны стан беларускага краязнаўства і валанцёрскі рух". Мінск, 2012 г.,. 52.
3. Наша Ніва. 1911, № 25-26.
4. Наша Ніва. 1911, № 30.

Менгарвыканкам падтрымаў ідэю надаць імя Вайніловіча скверу ля Чырвонага касцёла

Менскія ўлады падтрымалі ініцыятыву аб прысваенні скверу за Чырвоным касцёлам імя Эдварда Вайніловіча.

Эдвард Вайніловіч - рэфарматар Менскага краю, перадавы беларускі грамадска-палітычны дзеяч XIX - пачатку XX стагоддзяў, мецэнат. Ён вывеў сельскую гаспадарку Беларусі на новы ўзровень і стаў ініцыятарам будаўніцтва знакамітага Чырвонага касцёла.

Газета "Советская Белоруссия" піша, што члены камісіі па найменні і перайменаванні складовых частак сталіцы прагаласавалі за гэтую прапанову аднагалосна.

Канчатковую кропку ў зацяжной дыскусіі паставіць сесія Менскага гарадскога савета дэпутатаў.

"Стваральнік, а не разбуральнік", - такое меркаванне выказаў на пасяджэнні камісіі дырэктар Інстытута гісторыі НАН Вячаслаў Даніловіч. Заключэнне, выдадзенае ўстановай, адыграла ў рашэнні камісіі ключавую ролю.

У віну Вайніловічу праціўнікі найменавання наіперш ставілі тое, што ён быў адэптам паланізацыі, а значыць, "чужы" беларускім ідэям. Галоўны архівіст Нацыянальнага гістарычнага архіва Ўладзімір Дзянісаў лічыць падобныя сцвярджэнні беспадстаўнымі:

- Маюцца дакументы, якія сведчаць: пасля 1905 года Вайніловіч актыўна падтрымліваў рух за адраджэнне нацыянальнай культуры, фінансаваў выданне літаратуры на беларускай мове, асабіста ведаў многіх дзеячаў беларускага адраджэння. Таму казаць, што ён нібыта "польскі памешчык", недарэчна. Калі ішло праектаванне касцёла, Вайніловіч настойваў, каб ён быў пабудаваны менавіта ў неараманскім стылі. Таму што гэты стыль панаваў у Еўропе ў той час, калі не было падзелу царквы на ўсходнюю і заходнюю.

Такім чынам, нязгодныя засталіся ў меншасці: з улікам калектыўных зваротаў грамадзян з просьбай ушанаваць імя Вайніловіча ў гарадской прасторы "за" сабрана 2236 подпісаў, "супраць" - 113.

Радыё Свабода.

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры
Літаратурны музей Петруся Броўкі
Запрашаем у літаратурнае падарожжа на Ушаччыну
"1.1.1" Броўка - Быкаў - Барадулін
(24 чэрвеня 2017 г.)

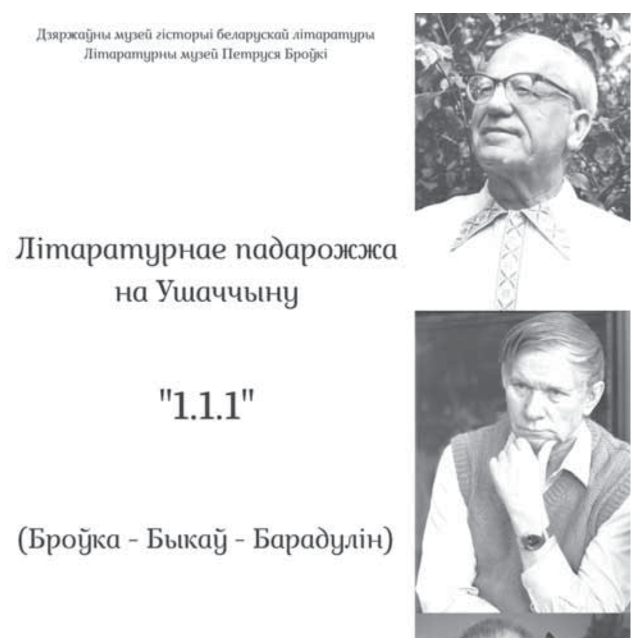

"1.1.1" - так мы назвалі праект-падарожжа, прымеркаванае да дня нараджэння народнага паэта Беларусі Петруся Броўкі і прысвечанае тром беларускім творцам ушацкага паходжання з заслужаным званнем народны - Петрусю Броўку, Васілю Быкаву, Рыгору Барадуліну.

У дарожнай кампаніі творчых людзей - пісьменнікаў і паэтаў, мастакоў і артыстаў, музейшчыкаў і бібліятэкараў - плануецца наведаць тры пункты: г.п. Ушачы - в. Бычкі - в. Пуцілкавічы.

Да ведама сяброў ТБМ г. Менска.

29 чэрвеня ў 19.00 у сядзібе ТБМ (г. Менск, вул. Румянцава, 13) адбудзецца справаздачна-выбарчы сход сяброў Кастрычніцкай раённай арганізацыі ТБМ г. Менска.

Ñûìîí Áàðûñ

Ýòíàãðàô³÷íû òëóìà÷àëüíû ñëî¢í³ê

(Працяг. Пачатак у папяр. нумарах.)

Ñåìÿðûê - 1) ñòàðàÿ ðóñêàÿ ìåðà, ÿêàÿ çìÿø÷àå ¢ ñÿáå 7 ÿê³õ-íåáóäçü àäç³íàê; 2) 7 êîíåé ó àäíîé çàïðýæöû.

Ñåíàæàòêà - ãðàøîâàÿ ïàâ³ííàñöü ñÿëÿí Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà ç óëàäàííÿ ñåíàæàö³.

Ñåíí³öà, ïóíÿ (ñåíîâàë) - ïàìÿø÷êàííå äëÿ çàõî¢âàííÿ ñåíà.

Ñåðàäíÿê (ñåðåäíÿê) - ìà¸ìàñíû ñòàí ñÿëÿí³íà, ÿê³ çàéìà¢ ñÿðýäíÿå ñòàíîâ³ø÷à ¢ â¸ñöû ïàì³æ áàãàòûì³ ³ áåäíûì³.

"Ñåðá³ÿíêà" - áûòàâû òàíåö.

Ñåðâ³òóò (ñåðâèòóò) - àáìåæàâàíàå ïðàâà êàðûñòàííÿ ÷óæûì çÿìåëüíûì íàäçåëàì.

Ñåðï (ñåðï) - ïðûëàäà äëÿ æí³âà, ïà¢êðóãëû íàçóáëåíû íîæ ç äðà¢ëÿíàé ðó÷êàé.

Ñåòêà (ñåòêà) - 1) òðàäûöûéíàÿ ðûáàëî¢íàÿ ñíàñöü; 2) ïðûñòàñàâàííå äëÿ ëî¢ë³ çâÿðî¢ ³ ïòóøàê.

Ñå¢í³ê, ñÿâåíüêà, ñÿ¢íÿ, ëóáêà (ñåâàëêà) - ñàëàìÿíàÿ êàðîáêà àâàëüíàé ôîðìû, ÿêóþ âûêàðûñòî¢âàë³ äëÿ ïåðàíîñó íàñåííÿ ¢ ÷àñ ñÿ¢áû.

Ñå÷êà (ñå÷êà) - äðîáíà íàðýçàíàÿ ñàëîìà.

"Ñåþ, ñåþ ìàê" (äåòñêàÿ èãðà) - äç³öÿ÷àÿ ãóëüíÿ. Ñïà÷àòêó ãóëüöû âûá³ðàþöü "ñÿ¢öà" ³ "ïàí³÷à", à ¢ñå àñòàòí³ÿ ñòàíàâÿööà "ìàêà¢êàì³".

Ñ³âóõà (ñèâóõà) - äðýííà à÷ûø÷àíàÿ æûòíÿÿ ãàðýëêà.

Ñ³êà¢êà (îïûðñêîâàòåëü) - ïðûñòàñàâàííå äëÿ àïûðñêâàííÿ ïðûâ³òûõ íà âûñîê³õ äðýâàõ ðà¸¢.

Ñ³ëî (ñèëîê) - 1) ñàìàëî¢íàå ïðûñòàñàâàííå, äçåÿííå ÿêîãà çàñíàâàíà íà çàöÿãâàíí³ ïÿòë³ âàêîë ëàïû, øû³ àáî òóëàâà äç³÷ûíû; 2) ïÿòëÿ ç êîíñêàãà âîëàñà äëÿ ëî¢ë³ íåâÿë³ê³õ ø÷óïàêî¢ ó ñïÿòîó.

Ñ³íàãîãà (ñèíàãîãà) - êóëüòàâû (ìàë³òî¢íû) äîì ó ³¢äçåÿ¢.

Ñ³ðàòà (ñèðîòà) - äç³öÿ àáî ïàäëåòàê, ÿê³ çàñòà¢ñÿ áåç àäíàãî àáî àáîäâóõ áàöüêî¢.

Ñ³òà (ñèòî) - ïðûñòàñàâàííå ¢ âûãëÿäçå äðîáíàé ñåòê³ ç àäóòë³íàì³ äëÿ ïðàñåéâàííÿ, ïðàöÿäæâàííÿ àáî ñàðòàâàííÿ ÷àãî-íåáóäçü.

Ñ³òàê (ñåòêà) - ïðûñòàñàâàííå äëÿ àõîâû òâàðó, øû³ ³ ïëÿ÷ýé àä ï÷àë³íûõ äæàëà¢ ó ÷àñ ðàáîòû ï÷àëÿðà ¢ ï÷àëüí³êó.

Ñ³òí³öà (ñèòíûé õëåá) - ñ³òíû õëåá, õëåá, ÿê³ ñïå÷àíû ç ïðàñåÿíàé ìóê³.

Ñ³¢êà (ñèâêà) - êîíü ñ³âîé ìàñö³.

Ñêàâàðàäà (ñêîâîðîäà) - ìåëêàÿ ìåòàë³÷íàÿ ïàñóäç³íà êðóãëàé ôîðìû äëÿ ñìàæàííÿ; ïàòýëüíÿ.

Ñêàâàðîäí³ê (ëåï¸øêà) - ïëîñê³ êðóãëû õëåá, ñïå÷àíû íà ñêàâàðàäçå; ïðàñíàê.

Ñêàâûø (ñêâîçíÿê) - ìîöíû ïðàí³çë³âû âåöåð ç çàâûâàííåì.

"Ñêàêóõà" - òðàäûöûéíû òàíåö.

Ñêàìàðîõ (ñêîìîðîõ) - íàðîäíû àêö¸ð.

Ñêâàð (çíîé) - ãàðà÷ûíÿ, æàðà.

Ñêâàðêà (øêâàðêà) - ñêðûäë³ê ñïå÷àíàãà ñàëà.

Ñê³íäà÷êà, øëÿ÷îê, øûðûíêà, ïàâÿçêà (ïîâÿçêà) - äçÿâî÷û ãàëà¢íû ¢áîð íàêøòàëò âóçêàãà ðó÷í³êà, ÿê³ çàâÿçâàë³ òàê, êàá ìàëà¢í³÷à ãàëàâà áûëà àäêðûòà.

Ñêëàä, çâàë (ñêëàä) - ÿãî ¢òâàðàþöü ïåðøûÿ äçâå áàðàçíû ïðû çàãîííûì âîðûâå (âàëàì³ àáî êàí¸ì).

Ñêëåï (ïîãðåá) - íåâÿë³ê³ áóäûíàê ç äðýâà ³ êàìåíþ, çàãëûáëåíû ¢ çÿìëþ äëÿ çàõî¢âàííÿ õàð÷îâûõ ïðàäóêòà¢.

Ñêëþä, øêëþä (òåñàê) - ðàçíàâ³äíàñöü ñÿêåðû ç øûðîê³ì àäöÿãíóòûì äà ãàðû ëÿçîì, àñ³ìåòðû÷íà çàòî÷àíûì ç àäíàãî áîêó. Óæûâà¢ñÿ ¢ öÿñëÿðñêàé ñïðàâå äëÿ ñ÷ýñâàííÿ ³ ðàñêîëó áÿðâ¸íà¢.

Ñêîáëü (ñêîáåëü) - êðûâû íîæ ç äçâþìà ðó÷êàì³ äëÿ àä÷ûñòê³ áÿðâ¸íà¢ àä êàðû.

Ñêðûë³ê, ñêðûäë³ê (ëîìòèê) - àäðýçàíûÿ ìàëåíüê³ÿ êàâàëà÷ê³ ÷àãî-íåáóäçü äëÿ ÿäû (àãóðêà, êà¢áàñû ³ ã. ä.).

Cêðûëü (ëîìòü) - àäðýçàíû âÿë³ê³ êàâàëàê ÷àãî-íåáóäçü äëÿ ÿäû.

Ñêðûíà÷êà (øêàòóëêà, ëàð÷èê) - ïàñóäç³íà äëÿ çàõî¢âàííÿ äðîáíûõ êàøòî¢íûõ ðý÷à¢.

Ñêðûí³÷í³ê (ñóíäó÷íèê) - ñâàò, ÿê³ âÿçå ñêðûíþ ìàëàäîé íà âÿñåëë³.

Ñêðûíêà (ëàð÷èê) - ïðàäìåò, ÿê³ ñêëàäàåööà ç ÷àòûðîõ ñöåíàê ³ äíà, çðîáëåíû ç äîøàê, ôàíåðû ö³ ìåòàëó.

Ñêðûíÿ (ñóíäóê) - äðà¢ëÿíàÿ ïàñóäç³íà ç âå÷êàì ³ çàìêîì äëÿ çàõî¢âàííÿ ðý÷à¢, êàøòî¢íàñöÿ¢; êóôàð.

Ñêðûïà÷ (ñêðèïà÷) - ìóçûêà, ÿê³ ³ãðàå íà ñêðûïöû.

Ñêðûïêà (ñêðèïêà) - ìóçû÷íû ³íñòðóìåíò ñà ñòðóíàì³.

Ñêóðàò, øêóðàò (êóñîê êîæè) - êàâàëàê ñêóðû.

Ñëàáàäà (ñëîáîäà) - ïàñåë³ø÷à, ÿêîå ÷àñîâà âûçâàëåíà àä ïàäàòêà¢.

Ñëàâîéêà (òóàëåò, óáîðíàÿ) - ïðûá³ðàëüíÿ, äâàðîâû òóàëåò ó Çàõîäíÿé Áåëàðóñ³ ¢ 1930-õ ãàäàõ, íàçâàíû ïà ïðîçâ³ø÷û ì³í³ñòðà ¢íóòðàíûõ ñïðà¢ Ïîëüø÷û Ôåë³öûÿíà Ñëàâîé-Ñêëàäêî¢ñêàãà, ïà ³í³öûÿòûâå ÿêîãà ÿíû áûë³ ïàáóäàâàíû ¢ êîæíûì ñÿëÿíñê³ì ïàäâîðêó.

Ñëî³ê, ñëîé (áàíêà) - 1) âûñîêàÿ ãàí÷àðíàÿ ïàñóäç³íà ç øûðîê³ì ãîðëàì; 2) ïà¢ë³òðîâàÿ, ë³òðîâàÿ ³ áîëüø øêëÿíàÿ àáî êåðàì³÷íàÿ ïàñóäç³íà.

Ñëóæàíêà (ïðèñëóãà) - æàí÷ûíà, ÿêàÿ ïðàöóå ïà íàéìó, ïðûñëóæâàå ¢ êàãîñüö³ áàãàòàãà.

Ñëóöê³ ïîÿñ (ñëóöêèé ïîÿñ) - êàøòî¢íû, âûòêàíû ñðýáíûì³ ³ çàëàòûì³ í³òêàì³ ïîÿñ íà Ñëóöêàé ìàíóôàêòóðû ¢ 1740-õ - 1844 ãã.

Ñìàëàêóð, áóäí³ê (ñìîëîêóð, ñìîëîâàð) - òîé, õòî ãîí³öü ñìàëó.

Ñìàëàêóðíÿ, ñìîëüíÿ, ñìàëÿðíÿ (ñìîëîâàðíÿ) - ïðàäïðûåìñòâà äëÿ ãîíê³ ñìàëû ³ øê³ï³äàðó ç ñàñíîâàãà àñìîëó.

Ñìàë³íà (îñìîë, ñìîëü¸) - ñìàëÿê (ñìàëÿíû êîðà÷).

"Ñìàðãîíñêàÿ àêàäýì³ÿ" - øêîëà áåëàðóñê³õ ñêàìàðîõà¢ äëÿ äðàñ³ðî¢ê³ ìÿäçâåäçÿ¢.

Ñìûê - 1) ñêðûïêà íà òðû ñòðóíû; 2) (áîðîíà) çâÿçàíàÿ äðà¢ëÿíàÿ áàðàíà;

Ñìû÷îê - ïðûñòàñàâàííå äëÿ ³ãðû íà ñêðûïöû.

Ñìÿöÿð (ìóñîðùèê) - ÷àëàâåê, ÿê³ çá³ðàå ³ âûâîç³öü ñìåööå.

Ñíàâàëüø÷ûöà (ñíîâàëüùèöà) - æàí÷ûíà, ÿêàÿ ðîá³öü àñíîâó äëÿ òêàí³íû.

Ñíàâàííå (ñíîâêà, ñíîâàíèå) - ïàäðûõòî¢êà àñíîâû äëÿ êðîñíà¢; ðàçìåðêàâàííå ïðàæû òàê, êàá ó ÷àñ òêàííÿ ¢òâàðà¢ñÿ çå¢ (âåðõí³ ³ í³æí³ ðàäû).

Ñíî¢í³öà (ñíîâàëêà) - ïðûëàäà äëÿ ñíàâàííÿ àñíîâû äëÿ êðîñíà¢.

Ñíÿäàíàê, ñíåäàííå (çàâòðàê) - ÿäà ðàí³öàé.

Ñîëàä (ñîëîä) - áðàäç³ëüíû ïðàäóêò, ïàäðûõòàâàíû ç ïðàðîñøàãà, âûñóøàíàãà ³ çìîëàòàãà çåðíÿ çáîææà, ÿê³ âûêàðûñòî¢âàåööà äëÿ âûðàáó ñï³ðòó, ãàðýëê³, êâàñó. Æûòí³ ñîëàä àáî ÿ÷ìåííû ñîëàä.

Ñîëòûñ (ñîëòûñ) - âÿñêîâû ñòàðàñòà ¢ ÂÊË ³ Ïîëüø÷û.

"Ñîíåéêà" - âÿñíÿíû êàðàãîä, âÿäîìû ¢ Áÿðýç³íñê³ì ðà¸íå ³ íà Çàõîäí³ì Ïàë³ññ³.

Ñîíí³ê (ñîííèê) - òëóìà÷àëüí³ê ñíî¢.

Ñîòí³ê (ñîòíèê) - àô³öýðñê³ ÷ûí ó êàçàöê³ì âîéñêó, ÿê³ àäïàâÿäà¢ ÷ûíó ïàðó÷í³êà ¢ ïÿõîöå.

Ñîòû (ñîòû) - ÿ÷ýéê³ ç âîñêó, ÿê³ÿ ðîáÿöü ï÷îëû ³ âîñû äëÿ çàõî¢âàííÿ ì¸äó ³ âàêîëàäíÿ ÿåö.

Ñîöê³ (ñîòñêèé) - ó äàðýâàëþöûéíàé Ðàñ³³ ñåëÿí³í, ÿê³ âûëó÷à¢ñÿ àä 100 äâàðî¢ â¸ñê³ ¢ äàïàìîãó ïàë³öû³.

Ñîøêà (ñîøêà) - 1) ìàëàÿ ñàõà, àêó÷í³ê; 2) ïàäïîðêà ç ðàçâ³ëêàé, ÿêàÿ âûêàðûñòî¢âàåööà ïðû çáóäàâàíí³ ïàëàòê³ ³ ïðû êàðêàñíûõ êàíñòðóêöûÿõ ñòðàõ³ íà õàòàõ ³ ãàñïàäàð÷ûõ áóäûíêàõ ïàäòðûìë³âàå â³ëü÷ûêàâû áðóñ ³ àï³ðàåööà íà áÿëüêó àáî òàðöîâóþ ñöÿíó.

Ñïàâåäí³ê (èñïîâåäíèê) - òîé, õòî ïðûéøî¢ íà ñïîâåäçü.

Ñïàâ³âà÷, ñïàâ³â³÷ (ñâèâàëüíèê, ïîâèâàëüíèê) - 1) äî¢ãàÿ âóçêàÿ ïàëîñêà òêàí³íû, ÿêîé ñïàâ³âàþöü ìàëåíüê³õ äçÿöåé; 2) ïîÿñ äëÿ ñïàâ³âàííÿ äçÿöåé.

Ñïàâÿäàëüí³ê (èñïîâåäíèê) - ñâÿòàð, ÿê³ ïðûìàå ñïîâåäçü, ñïàâÿäàå.

Ñïàâÿäàëüíÿ (èñïîâåäàëüíÿ) - ïàìÿø÷êàííå ¢ êàòàë³öê³ì êàñöÿëå äëÿ ñïîâåäç³.

Ñïàäí³öà (þáêà) - æàíî÷àå àäçåííå, à òàêñàìà ÷àñòêà ñóêåíê³ àä òàë³³ ¢í³ç.

Ñïàäí³÷í³ê (ïîðòíîé) - êðàâåö, ÿê³ øûå òîëüê³ ñïàäí³öû.

Ñïàäí³÷í³öà (øâåÿ) - êðà¢÷ûõà, ÿêàÿ øûå ñïàäí³öû.

Ñïàä÷ûíà, ñïàäàê³ - ìà¸ìàñöü, ÿêàÿ ïàñëÿ ñìåðö³ ¢ëàäàëüí³êà ïåðàõîäç³öü ó ÷ûþ-íåáóäçü óëàñíàñöü.

Ñïàä÷ûíí³ê (íàñëåäíèê) - òîé, õòî àòðûìë³âàå ñïàä÷ûíó.

Ñïàä÷ûíí³öà (íàñëåäíèöà) - òàÿ, õòî àòðûìë³âàå ñïàä÷ûíó.

Ñïàæà, Ïðà÷ûñòàÿ (Ïðî÷èñòàÿ) - àñåííÿå õðûñö³ÿíñêàå ñâÿòà ó ãîíàð Ìàö³ Áîæàé. Ïðàâàñëà¢íûÿ àäçíà÷àþöü 28 æí³¢íÿ ïà í. ñò. Ñÿëÿíå ñâÿòêàâàë³ ÿê ïà÷àòàê çàâÿðøýííÿ çáîðó ¢ðàäæàþ. "Ñïàæà - õëåáà ïî¢íàÿ äçÿæà"- ãàâàðàöü ïðà ãýòà ñâÿòà ïðûìà¢êàé.

Ñïàðûø - 1) (ñïîðûø) äâà êàëàñû æûòà íà àäíîé ñöÿáë³íöû; 2) (ñðîñòîê) ãë³íÿíàÿ ïàñóäç³íà ç 2-3-õ ãàðøêî¢ (ñàëüí³ö), çàìàöàâàíûõ ðó÷êàé.

Ñïàñ, çåëüíà (Ñïàñ) - 1) ñòàðàæûòíàå ñâÿòà çåìëÿðîá÷àãà êàëÿíäàðà, ïðûìÿðêàâàíàå äà âûñïÿâàííÿ ñàäàâ³íû ³ àãàðîäí³íû; 2) íàçâà àäíàãî ç òðîõ àñåíí³õ öàðêî¢íûõ ñâÿòà¢ ó ãîíàð ²ñóñà Õðûñòà.

Ñïëà¢ø÷ûê (ñïëàâùèê) - ïëûòàãîí.

"Ñïëþøêà" - òðàäûöûéíû òàíåö. ßãî òàíöóþöü çâû÷àéíà ¢òðîõ. Áûòàâà¢ ó Çàõîäí³ì Ïàëåññ³.

Ñïîäí³ê³ (èñïîäíèêè, êàëüñîíû) - äî¢ã³ÿ ñïîäí³ÿ ïîðòê³.

Ñïðà¢äç³öü (óòî÷íèòü, èñïîëíèòü) - óäàêëàäí³öü, âûêàíàöü àáàâÿçêîâà (â. Êàìàðûøê³ Â³ëåéñêàãà ðà¸íà).

Ñïðà¢í³ê (èñïðàâíèê) - íà÷àëüí³ê ïàâÿòîâàé ïàë³öû³ ¢ äàðýâàëþöûéíàé Ðàñ³³.

Ñïðóæûíî¢êà (ïðóæèííàÿ áîðîíà) - ôàáðû÷íû äðàïàê.

Ñòàâû, êðîñíû, âàðøòàò, âÿðñòàò (êðîñíî) - ðó÷íû äðà¢ëÿíû òêàöê³ ñòàíîê.

Ñòàäîëà (ñàðàé) - 1) êàíþøíÿ; 2) âÿë³ê³ õëå¢; 3) ãóìíî ¢ Ãàðàäçåíñê³ì ðà¸íå.

Ñòàåí³ê (âûåçäíîé êîíü) - êîíü, ÿêîãà òðûìàþöü íà ñòàéí³ äëÿ âûåçäó; âûÿçíû êîíü.

Ñòàæàð (ñòîãîâîé øåñò) - óâàòêíóòàÿ ¢ çÿìëþ òû÷êà, âàêîë ÿêîé êëàäóöü ñòîã.

Ñòàæàð'å (ïîãîñòîæüå) - àñíîâà ñòîãà, ïàäñö³ëêà, íà ÿêóþ ñòàâÿöü ñòîã ñåíà

Ñòàéë³íà (áîðòíîå äåðåâî) - áîðòíàå äðýâà.

Ñòàéíÿ (êîíþøíÿ) - õëå¢ äëÿ êîíåé; êàíþøíÿ.

Ñòàëåòí³ê (ñòîëåòíèê) - àëüÿñ.

Ñòàëî¢êà (ñòîëîâàÿ) - ïàìÿø÷êàííå, äçå õàð÷óþööà.

Ñòàëüâàãà (êîðîìûñëî) - çëó÷ýííå äâóõ âîð÷ûêà¢ äëÿ âîðûâà äâóìà êàíÿì³.

Ñòàëüê³, âóãîëüí³ê (óãîëüíèê) - ñàìàãó÷àëüíû ¢äàðíû ³íñòðóìåíò, ñàãíóòû ¢ ôîðìå òðîõâóãîëüí³êà ñòàëüíû ïðóò.

Ñòàëüí³öà (ñòîëåøíèöà, êðûøêà ñòîëà) - âåðõíÿÿ ÷àñòêà ñòàëà.

Ñòàëþãà - 1) (êîçëû) ïðûñòàñàâàííå äëÿ ðàñï³ëî¢ê³ áÿðâ¸í íà äîøê³; 2) (âåðñòàê) ïðûëàäà äëÿ âûðàáó äðàíêó.

Ñòàëþæêà (âåðñòàê) - ñòàëÿðñê³ âàðñòàò (². Ñåðáà¢. Â³ëü÷ûíñê³ÿ ïàëÿíà, ñ. 26).

Ñòàëÿð (ñòîëÿð) - ðàáî÷û ïà òîíêàé ³ äýòàëüíàé àïðàöî¢öû äðàâ³íû ³ âûðàáå ç ÿå ðý÷à¢; ðàìåñí³ê ïà âûðàáå ñòàëî¢, êóôðà¢ ³ àêîííûõ ðàì.

Ñòàëÿðêà (ñòîëÿðíûå èçäåëèÿ, ñòîëÿðíè÷åñòâî) - 1) ñòàëÿðíûÿ âûðàáû (ñòàëû, óñëîíû, àêîííûÿ ðàìû, äçâåðû, ñêðûí³); 2) çàíÿòàê ñòàëÿðñòâàì.

Ñòàëÿðíÿ (ñòîëÿðíàÿ) - ìàéñòýðíÿ ñòàëÿðà.

Ñòàíàâàÿ êâàòýðà, ñòàí (ñòàíîâàÿ êâàðòèðà) - ïàë³öýéñêàÿ òýðûòàðûÿëüíàÿ àäç³íêà ¢ ïàâåöå Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³ ç 1837 ã. íà ÷àëå ñà ñòàíàâûì.

Ñòàíàâû ïðûñòà¢, ñòàíàâû (ñòàíîâîé ïðèñòàâ) - íà÷àëüí³ê ïàë³öû³ ¢ ñòàíå (÷àñòöû ïàâåòà). Òàêàÿ ïàñàäà ³ñíàâàëà ç 1837 ïà 1917 ã. ó Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³. Ñòàíàâîìó ïàäïàðàäêîâàë³ñÿ ïàë³öýéñê³ÿ ¢ðàäí³ê³.

Ñòàí³ê (ëèô÷èê, ëèô) - áþñòãàëüòàð.

Ñòàí³íà (êóñîê ïîëîòíà) - êàâàëàê ñàìàòêàíàãà ïàëàòíà äà¢æûí¸é 2 ì.

Ñòàíöûéíû äîì (ñòàíöèîííûé äîì) - ïàìÿø÷êàííå, äçå ìÿíÿë³ ýê³ïàæû äëÿ ïàäàðîæí³êà¢ ó ÕV²²²-Õ²Õ ñòñò. ó Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³.

Ñòàíüöåéêà (ïðèñòðîéêà äëÿ ðàáî÷åé îäåæäû) - ïðûáóäî¢êà ¢ ñåíÿõ àáî íà âåðàíäçå äëÿ âåøàííÿ ¢ ¸é âåðõíÿé âîïðàòê³ (â. Ñòàðûÿ Âàñ³ë³øê³ Ø÷ó÷ûíñêàãà ð-íà).

Ñòàðàâåðû, ñòàðàâåðöû (ñòàðîâåðû) - õðûñö³ÿíå, ÿê³ÿ íå ïðûçíàþöü öàðêî¢íóþ ðýôîðìó ïàòðûÿðõà Í³êàíà äðóãîé ïàëîâû ÕV²² ñò.

Ñòàðàñòà (ñòàðîñòà) - 1) âûáàðíû ê³ðà¢í³ê â¸ñê³; 2) ê³ðà¢í³ê ñòàðîñòâà.

Ñòàðîæêà ëÿñíàÿ (ñòîðîæêà ëåñíàÿ) - ëåñí³÷î¢êà.

Ñòàðû Çàïàâåò (Ñòàðûé Çàâåò) - ïåðøàÿ ÷àñòêà õðûñö³ÿíñêàé Á³áë³³ (çáîðí³ê ñòàðàæûòíûõ òâîðà¢ ÿ¢ðýéñêàé ë³òàðàòóðû).

Ñòàðû êàëÿíäàð (ñòàðûé êàëåíäàðü) - þë³ÿíñê³ êàëÿíäàð, ÿê³ì ³ ñ¸ííÿ êàðûñòàåööà Ðóñêàÿ ïðàâàñëà¢íàÿ öàðêâà.

Ñòà¢, ñòàâîê (ïðóä) - çàïðóäà, ñàæàëêà.

[illegible]

êàì³³ äà¢ã³ì çâóæàíûì ãîðëàì, áåç ðó÷ê³.

Ñòà¢ðî¢ñê³ÿ äçÿäû, Äóõîâàÿ ñóáîòà (ïîìèíêè ïåðåä Òðîèöåé) - äçÿäû ¢ ñóáîòó ïåðàä Ñ¸ìóõàé. Íà Â³ëåéø÷ûíå äëÿ ãóòûõ äçÿäî¢ ðûõòàâàë³ 5 àáî 7 ñòðà¢. Ï³ë³ ç àäíîé ÷àðê³, ÿêàÿ ³øëà ïà êîëå. Íà ãýòûì çàêàí÷âàëàñÿ âÿñíà. Ç Ñ¸ìóõ³ ïà÷ûíàëàñÿ ëåòà.

Ñòàÿê - 1) (ñòîÿê) âåðòûêàëüíû áðóñ, ñëóï ó ÿê³ì-íåáóäçü çáóäàâàíí³; 2) (ïå÷êà) ãàëàíäñêàÿ ïå÷, ïå÷êà.

Ñòîë (ñòîë) - ïðàäìåò ìýáë³ ¢ âûãëÿäçå øûðîêàé ãàðûçàíòàëüíàé äîøê³ íà âûñîê³õ íîæêàõ.

Ñòîëàê (ñêàìåéêà) - çýäë³ê.

Ñòîëü (ïîòîëîê) - âåðõíÿå ¢íóòðàíàå ïåðàêðûööÿ¸ ïàìÿø÷êàííÿ, ïðîö³ëåãëàÿ ïàäëîçå.

Ñòîïêà (èñòîïêà) - âàðû¢íÿ.

Ñòðàæí³ê (ñòðàæíèê) - í³æý øû ïàë³öýéñê³ ÷ûí ó äàðýâàëþöûéíàé Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³, ÿê³ æû¢ ó âîëàñö³. (Ó ÑÑÑÐ ÿãî ðîëþ âûêîíâà¢ ó÷àñòêîâû ì³ë³öûÿíåð ó çâàíí³ ñÿðæàíòà àëüáî àô³öýðà ì³ë³öû³.)

"Ñòðàëà", âàäæýííå ³ ïàõàâàííå "ñòðàëû", "ñòóëà" - àáðàä ïðàâîäç³¢ñÿ ¢ â¸ñêàõ Ïàñîææà ¢ êàíöû âÿñíû ¢ çàëåæíàñö³ àä òðàäûöû³ íà Âÿë³êäçåíü àáî Þð'å ö³ íà ¡øýñöå.

Ñòðàõà, äàõ (êðûøà) - âåðõíÿÿ ÷àñòêà áóäûíêà, ÿêàÿ íàêðûâàå ÿãî ³ çàñöåðàãàå àä àòìàñôåðíûõ àïàäêà¢, âåòðó, ñîíöà. Ñòðýõ³ ïà ìàòýðûÿëó áûë³ ñàëàìÿíûÿ, ÷àðîòàâûÿ, äðàí³÷íûÿ, ãîíòàâûÿ, ÷àðàï³÷íûÿ, áëÿøàíûÿ ³ ³íø. Ïà ôîðìå - äâóõñõ³ëûÿ, ÷àòûðîõñõ³ëüíûÿ, òðîõñõ³ëüíûÿ, ç "ïðû÷îëêàì³" (ç óñå÷àíûì çí³çó ôðàíòîíàì), ç "çàëîìêàì³" (ç óñå÷àíûì çâåðõó ôðàíòîíàì).

Ñòðàõàð (êðîâåëüùèê) - òîé, õòî êðûå ñòðàõ³.

Ñòðàõî¢êà - 1) äðà¢ëÿíû ³íñòðóìåíò äëÿ êðûööÿ ñòðàõ³ ¢ Â³ëåéñê³ì ðà¸íå, ðàáî÷àÿ äîøà÷êà ç ðó÷êàé; 2) (ñòðàõîâêà) àô³öûéíàå ïàãàäíåííå (äàìîâà) ç äçÿðæà¢íàé óñòàíîâàé íà âûïàäàê íÿø÷àñíàãà âûïàäêó äëÿ àòðûìàííÿ êàìïåíñàöû³ ïàíåñåíûõ ñòðàò.

Ñòðîé (êîñòþì) - óáîðû, óáðàííå.

Ñòðîìà, ñòðîìê³ 1) (êðóòîé îáðûâ) - êðóòû àáðûâ³ñòû ñõ³ë; 2) (âûñîêàÿ êðûøà) - âûñîêàÿ ñòðàõà (â. Ïàäáàëîööå Êðàìÿí³öêàãà ñ/ñ Çýëüâåíñêàãà ð-íà).

Ñòðîìû (ñëèøêîì êðóòîé, îáðûâèñòûé) - âåëüì³ êðóòû.

Ñòðóã (ñòðóã) - 1) âÿñëîâà-âåòðàçåâû êàðàáåëü äëÿ ïåðàâîçê³ ãðóçà¢ ïà ðýêàõ; 2) ñòàëÿðíû ³íñòðóìåíò äëÿ ñòðóãàííÿ äðàâ³íû, ïðàìû íîæ ç äçâþìà ðó÷êàì³.

Ñòðóí³ê³ (ñòðóííèêè) - ìóçûêàíòû, ÿê³ÿ ³ãðàþöü íà ñòðóííûõ ³íñòðóìåíòàõ.

Ñòðûãóí (ñòðèãóí) - àäíàãîäàê êîíü.

[illegible]

(Працяг у наст. нумары.)

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Êàðë-Ãàéíö Êàìï, äûðýêòàð Íÿìåöêàé ôåäýðàëüíàé àêàäýì³³ ¢ ïàë³òûöû áÿñïåê³:

"Óñå âûñîê³ÿ ñëîâû ç Êðàìëÿ íå ìîãóöü ñõàâàöü òàãî ôàêòó, øòî ýêàíàì³÷íà Ðàñåÿ ñëàáàÿ ³ ðîá³ööà ¢ñ¸ ñëàáåéøàé"

Падчас міжнароднай канферэнцыі ў пытаннях бяспекі GLOBSEC 2017 у Браціславе дырэктар Нямецкай федэральнай акадэміі ў палітыцы бяспекі Карл-Гайнц Камп расказаў пра адносіны Еўразвязу з Беларуссю і Расеяй, пра тое, як вярнуць Крым Украіне, а таксама пра вынікі праграмы Еўразвязу "Ўсходняе партнёрства".

- Êàë³ ìû íå ìîæàì ïà¢ïëûâàöü íà Ðàñåþ, ìû ìîæàì ïðûíàìñ³ ïàñïðàáàâàöü ñòàá³ë³çàâàöü êðà³íû, ÿê³ÿ ç’ÿ¢ëÿþööà ³íàøûì³, ³ ðàñåéñê³ì³ ñóñåäçÿì³. Ïàë³òûêà äîáðàñóñåäñòâà òû÷ûööà íå òîëüê³ ýêàíîì³ê³, àëå ³ ôóíêöûÿíàëüíàé äçÿðæàâû, çìàãàííÿ ç êàðóïöûÿé. ßíà òû÷ûööà ýíåðãåòûê³, ñòàíäàðòà¢ àõîâû íàâàêîëüíàãà àñÿðîääçÿ ³ øýðàãó êàøòî¢íàñöÿ¢, ÿê³ÿ ìû ñïðàáóåì ïðû¢íåñö³.

Íàêîëüê³ ÿ ïàìÿòàþ, àä 2007 äà 2013 ãîäà Å¢ðàçâÿç âûäàòêàâà¢ íà ïðàãðàìó "¡ñõîäíÿå ïàðòí¸ðñòâà" êàëÿ äâóõ ç ïàëîâàé ì³ëüÿðäà¢ å¢ðà. Ãýòà äà õàëåðû ãðîøàé (hell of a lot of money). Ö³ áûë³ ÿíû âûäàòêàâàíûÿ ïàñïÿõîâà, íå òàê ïðîñòà ñêàçàöü. Íàïðûêëàä, ó Áåëàðóñ³ ìû öÿïåð íàç³ðàåì ðîçíûÿ òýíäýíöû³, ³ íå çà¢ñ¸äû ÿíû ñê³ðàâàíûÿ ¢ êàïñ³ áîê. Ëóêàøýíêà ¢æî øìàò ãàäî¢ ãóëÿå ¢ ãýòóþ ãóëüíþ, áàëàíñóþ÷û ïàì³æ óñõîäàì ³ çàõàäàì. Ç ÿãîíàãà ãëåäç³ø÷à ãýòà çðàçóìåëà. ¨í õî÷à çàõàâàöü óëàäó, à çàëåæíàñöü àä Ðàñå³ âåëüì³ ìîöíàÿ.

Âÿäîìà æ, Å¢ðàçâÿç, ïàòðàáóå ðý÷à¢, ÿê³ÿ íå ïàäàáàþööà à¢òàêðàòû÷íàìó ðýæûìó, øòî äàãýòóëü ³ñíóå ¢ Áåëàðóñ³. Àëå ç ³íøàãà áîêó Áåëàðóñü âåëüì³ çàíåïàêîåíàÿ ëþáûì³ ïàòýíöûéíûì³ âàåííûì³ äçåÿííÿì³ ç áîêó Ðàñ³. Ó Áåëàðóñ³ ³ñíóå âÿë³êàÿ çàêëàïî÷àíàñöü, øòî Ðàñåÿ ìîæà ñêàðûñòàöü âó÷ýííÿì³ "Çàõàä-2017", êàá ðýàë³çàâàöü ñöýíàð, ïàäîáíû äà ¢êðà³íñêàãà, ³ àêóïàâàöü ÷àñòêó êðà³íû ö³ ¢ñþ êðà³íó. Òàìó ¢ëàäû Áåëàðóñ³ ñïðàáóþöü êðûõó àäêðûööà äëÿ Å¢ðàçâÿçó. Âó÷ýíí³ çàïëàíàâàíûÿ íà âåðàñåíü - ïàáà÷ûì, øòî àäáóäçåööà äà òàãî ÷àñó.

- Ці значыць гэта, што прадстаўнікі ўладаў Беларусі наўпрост выказваюць заклапочанасць планамі Расеі ў камунікацыі з заходнімі палітыкамі? Ці гэта нейкія ўскосныя сігналы?

-Ñàìÿ íå ìàþ íà¢ïðîñòàâûõ êàíòàêòà¢ ç áåëàðóñê³ì³ ¢ëàäàì³. Àëå ÿ ïðàöóþ âà ¢ðàäàâàé ñòðóêòóðû ³ àòðûìî¢âàþ òàêóþ ³íôàðìàöûþ ïðàç ðîçíûÿ êàíàëû. ² ìû äàâîäçåâàåìñÿ ïðà âåëüì³ ñóð'¸çíóþ çàêëàïî÷àíàñöü. Ö³ ÿíà àáãðóíòàâàíàÿ, ÿ íå ìàãó ñêàçàöü. Ïðàáëåìà ¢ òûì, øòî Ðàñåÿ çâîëüíàÿ ñêàðûñòàöü âó÷ýíí³ äëÿ âåëüì³ õóòê³õ ïåðàìÿø÷ýííÿ¢ âîéñêà¢. Òàìó òàê³ ñöýíàð ïðà¢äàïàäîáíû.

²íøàå ïûòàííå, ö³ áóäçå Ðàñåÿ ðûçûêàâàöü ïðàâîäç³öü ÿø÷ý àäíó àïåðàöûþ êøòàëòó ¢êðà³íñêàé, ÿêàÿ ¸é øìàò êàøòàâàëà, ³ ÿêàÿ, íà ìàþ äóìêó, íàøêîäç³öü ¸é ó äî¢ãàòýðì³íîâàé ïåðñïåêòûâå. Àëå êàë³ ïàãëÿäçåöü íà àãóëüíóþ ñòðàòýã³÷íóþ ñûòóàöûþ, äûê ãýòàãà íåëüãà âûêëþ÷àöü.

Ïðà ñëàáóþ Ðàñåþ

- На Вашую думку, наколькі сур'ёзна ўлады Беларусі імкнуцца да пацяплення адносінаў з Захадам?

- Íÿìà ñóìíåâó, øòî ¢ Áåëàðóñ³ à¢òàêðàòû÷íû ðýæûì, ³ Ëóêàøýíêà òðûìàå ãðàìàäñòâà ïàä âåëüì³ æîðñòê³ì êàíòðîëåì. Ó øýðàãó àñïåêòà¢ Áåëàðóñü âûãëÿäàå ëåïø, ÷ûì íåêàòîðûÿ ¢ñõîäíåà¢ðàïåéñê³ÿ êðà³íû, - äàêëàäíà ëåïø, ÷ûì Ðàñåÿ. ² ïàêóëü øòî çäàåööà, øòî ³äýÿ, êàë³ à¢òàêðàòû÷íû ë³äàð "çàáÿñïå÷âàå ñâîé íàðîä" ó àáìåí íà ìà¢÷àííå, ñïðàöî¢âàå. Âÿäîìà æ, Áåëàðóñü øìàò ó ÷ûì âåëüì³ ìîöíà çàëåæûöü àä Ðàñå³. ²òàê, Áåëàðóñü âåëüì³ õ³òðà âûêàðûñòî¢âàëà áàëàíñàâàííå ïàì³æ óñõîäàì ³ çàõàäàì, êàá àòðûìàöü ÿê ìàãà áîëüø. Ö³ ãýòà äîáðà? Íå. Ö³ ãýòà ïðàãìàòû÷íà? Òàê.

ß ¢ïý¢íåíû - ê³ðà¢í³öòâà Áåëàðóñ³ ðàçóìåå, øòî Ðàñåÿ íå ðàçë³÷ûëà ñâà³õ ìàã÷ûìàñöÿ¢. Íåâÿïîìà, ÿê äî¢ãà Ðàñåÿ çìîæà ïàäòðûìë³âàöü ñâàå àìá³öû³ áûöü ãëàáàëüíàé äçÿðæàâàé, ÿêîé ÿíà íå ç’ÿ¢ëÿåööà. ²¢ ãýòûì ñýíñå ïðýç³äýíò Àáàìà ìå¢ ðàöûþ ïàðó ãàäî¢ òàìó, êàë³ íàçâà¢ Ðàñåþ ðýã³ÿíàëüíàé äçÿðæàâàé. ßíà òàêàÿ ³ ¸ñöü. Óñ¸ âûñîê³ÿ ñëîâû ç Êðàìëÿ íå ìîãóöü ñõàâàöü òàãî ôàêòó, øòî ýêàíàì³÷íà Ðàñåÿ ñëàáàÿ ³ ðîá³ööà ¢ñ¸ ñëàáåéøàé.

Ãýòà òû÷ûööà òàêñàìà ¢ñ³õ ïàòýíöûéíûõ ñàþçí³êà¢, ³ òûõ, õòî ñõ³ëÿåööà äà Ðàñå³. Ó äî¢ãàòýðì³íîâàé ïåðñïåêòûâå ãýòà íåïàñïÿõîâàÿ ìàäýëü.

Ïðà ðàñåéñêóþ íàôòó

- Наколькі за апошнія гады атрымалася зменшыць залежнасць Еўразвязу ад паставак расейскіх энерганосьбітаў?

- Ìíå çäàåööà, øòî àãóëàì Å¢ðàçâÿç áû¢ äàâîë³ ïàñïÿõîâû ¢ ñâà³õ íàìàãàííÿõ äûâåðñ³ô³êàâàöü ïàñòà¢ê³ ýíåðã³³. Ïðàáëåìà ¢ òûì, øòî íåêàòîðûÿ êðà³íû ñïðàâ³ë³ñÿ ç ãýòûì ëåïø, à íåêàòîðûÿ ãîðø - íå òàìó, øòî íåõòà ðàçóìíåéøû, à òàìó, øòî ãýòà íåëüãà çðàá³öü òàê õóòêà. Âà ¢ñõîäíÿé Å¢ðîïå ïà-ðàíåéøàìó çàñòàåööà ìîöíàÿ ýíåðãåòû÷íàÿ çàëåæíàñöü àä Ðàñå³.

Äîáðàÿ íàâ³íà ¢ òûì, øòî Ðàñå³ òðýáà ãðîøû ÅÇ çà ýíåðãàíîñüá³òû ïðûíàìñ³ íàñòîëüê³ æ, íàêîëüê³ Å¢ðàçâÿçó òðýáà ðàñåéñê³ÿ íàôòà ³ ãàç. Ïàãàòî¢, øòî öýíû íà íàôòó ¢ïàë³ ³ ïàêóëü øòî íå ïàäûìóööà, íåçàëåæíà àä òàãî, øòî ðîá³öü Àðãàí³çàöûÿ êðà³í-ýêñïàðò¸ðà¢ íàôòû.

Ðàñåÿ ñóòûêàåööà ç âÿë³ê³ì³ ïðàáëåìàì³. Ïà ñêàí÷ýíí³ "õàëîäíàé âàéíû" ÿíà áûëà íà äðóã³ì ìåñöû ¢ ñâåöå. Ñ¸ííÿ Ðàñåÿ íå ìàå íà ñóñâåòíûì ðûíêó í³âîäíàãà ïðàäóêòà àêðàìÿ ýíåðãàíîñüá³òà¢ ³ çáðî³. Òàìó âåëüì³ ìàëà³ìàâåðíà, øòî Ðàñåÿ çìîæà òóò íàëàäç³öü øàíòàæ.

Äàðý÷û, íàâàò ó ÷àñû "õàëîäíàé âàéíû" Ñàâåöê³ Ñàþç çà¢ñ¸äû âûêîíâà¢ ñâàå êàíòðàêòû íà ïàñòà¢êó ýíåðãàíîñüá³òà¢

×àìó ñïûí³ëàñÿ ïàøûðýííå Å¢ðàçâÿçó

- На Вашую думку, ці была б цяпер карысная нейкая публічная дэкларацыя з боку кіраўніцтва Еўразвязу, што ў будучыні краіны "Ўсходняга партнёрства" могуць далучыцца да ЕЗ, калі выканаюць для гэтага неабходныя ўмовы?

- ß íå äóìàþ, øòî òðýáà ðàá³öü òàêóþ äýêëàðàöûþ, áî ãýòà ¢ ëþáûì âûïàäêó ìàåööà íà ¢âàçå. Óâåñü ïðàöýñ ïàøûðýííÿ ÅÇ ³ NATO ìå¢ ³ ìàå íà ¢âàçå, øòî ïåðñïåêòûâà ñÿáðî¢ñòâà çà¢ñ¸äû àäêðûòàÿ äëÿ òûõ êðà³íà¢, ÿê³ÿ à) àäïàâÿäàþöü ïàòðàáàâàííÿì, ³ á) àòðûìàþöü çãîäó öÿïåðàøí³õ ñÿáðî¢ ãýòûõ àðãàí³çàöûé. Àëå ¢ àáåäçâþõ ñòðóêòóðàõ - NATO ³ ÅÇ - öÿïåð ¸ñöü àä÷óâàííå, øòî íåêàòîðûÿ êðà³íû, ÿê³ÿ äà ³õ äàëó÷ûë³ñÿ, íå âåëüì³ ñóð'¸çíà ñòàâÿööà äà ñâà³õ àáàâÿçêà¢.

Ïàøûðýííå ÅÇ ö³ NATO ïàâ³ííà ñïðûÿöü íå òîëüê³ òûì, õòî äàëó÷àåööà, àëå ³ ñàì³ì ãýòûì ñòðóêòóðàì. À öÿïåð ãýòà íå çà¢ñ¸äû òàê, àñàáë³âà ¢ Å¢ðàçâÿçå. Íåêàòîðûÿ ç íîâûõ êðà³í íå ñïðà¢ëÿþööà ç òàê³ì³ ïðàáëåìàì³ ÿê êàðóïöûÿ, ç ýêàíàì³÷íûì³ ïðàáëåìàì³, ç ïûòàííÿì³ ïàë³òû÷íàé òðàíñôàðìàöû³. ßíû øìàò àáÿöàë³, àëå íå ðîáÿöü.

Ó Å¢ðàçâÿçå äëÿ äàëó÷ýííÿ íîâûõ êðà³í òðýáà ïðàâîäç³öü ðýôåðýíäóì ó øýðàãó öÿïåðàøí³õ êðà³í-÷ëåíà¢ - íàïðûêëàä, ó Ôðàíöû³. À ïàêîëüê³ íåçàäàâîëåíàñöü íåêàòîðûì³ ¢ñõîäíåà¢ðàïåéñê³ì³ êðà³íàì³ öÿïåð âûñîêàÿ, äûê ó íàéáë³æýéøàé ïåðñïåêòûâå ÿ íå áà÷ó ìàã÷ûìàñö³, êàá äà Å¢ðàçâÿçó äàëó÷ûëàñÿ íåéêàÿ íîâàÿ êðà³íà.

ßê âÿðíóöü Êðûì Óêðà³íå

- Ці бачыце вы рэалістычныя сцэнары па вяртанні Крыма ў склад Украіны?

- Ãýòà äîáðàå ïûòàííå, áî øìàò õòî êàæà: "Ñàíêöû³ ñóïðàöü Ðàñå³ íå ìàþöü ñýíñó, áî ñàíêöûÿì³ íå âûãàí³ø Ðàñåþ ç Êðûìà". Ìîæà áûöü. Ìîæà áûöü, Ðàñåÿ ñêàæà: "Ìû áóäçåì íåñö³ ¢ñå âûäàòê³ ³ ïåðàíÿñ¸ì ëþáû áîëü, êàá óòðûìàöü Êðûì". Ìîæà áûöü. Àëå ïðàäñòà¢í³ê³ Å¢ðàçâÿçó, ³ àñàáë³âà Ãåðìàí³ÿ, êàæóöü: "Íàâàò êàë³ ãýòà òàê, ìû í³êîë³ íå àäìîâ³ìñÿ àä ïàç³öû³, øòî ãýòà áûëî íåçàêîííà ³ íåïðûìàëüíà".

Íåõòà ë³÷ûöü, øòî íàì òðýáà äîáðûÿ àäíîñ³íû ç Ðàñåÿé, òàìó òðýáà çàáûööà ïðà Êðûì ³ ïðûíÿöü ãýòà ÿê ôàêò. Íå, ãýòàãà íå àäáóäçåööà. Êàë³ ¢ íàñ öÿïåð íå àòðûìë³âàåööà âûðàøûöü ïûòàííå Êðûìà, ìû ÿãî çàìàðîç³ì. ²ÿíî çàñòàíåööà àäêðûòûì íàâàò ïàñëÿ ïàòýíöûéíàãà ïàëÿïøýííÿ àäíîñ³íà¢ ç Ðàñåÿé.

À êàë³ êàçàöü ïðà äî¢ãàòýðì³íîâûÿ ïåðñïåêòûâû, äûê òóò ìîæà àäûãðàöü ñâàþ ðîëþ ãýòàê çâàíàÿ "òýîðûÿ ìàãí³òà". Øòî ïðûâÿëî äà àá'ÿäíàííÿ Ãåðìàí³³? Øìàò ãàäî¢ ³ñíàâàë³ äçâå Ãåðìàí³³, àäíà ç ÿê³õ çðàá³ëàñÿ äûíàì³÷íàé, ýêàíàì³÷íà ïàñïÿõîâàé äýìàêðàòû÷íàé äçÿðæàâàé, ³ äðóã³ áîê çà¢ñ¸äû ãýòà áà÷û¢. Ïàñïÿõîâàÿ äçÿðæàâà ñòàëà ìàãí³òàì, ÿê³ ïðûöÿãâà¢ ëþäç³ ç äðóãîãà áîêó. ² ôàêòû÷íà Ãåðìàíñêàÿ Äýìàêðàòû÷íàÿ Ðýñïóáë³êà àáðûíóëàñÿ. Ïðûöÿãíåíå íå ñòàëà òàê³ì ìîöíûì, øòî ëþäç³ ïà÷àë³ ìàñàâà ç’ÿçäæàöü ç óñõîäó, íÿãëåäçÿ÷û íà Áåðë³íñê³ ìóð, íÿãëåäçÿ÷û íà çàì³íàâàíóþ ìÿæó.

Ðàñåÿ ¢êëàäàå ¢ Êðûì àãðîìí³ñòûÿ ãðîøû, àëå òàì âåë³÷ýçíûÿ ïðàáëåìû - ç ïàñòà¢êàì³ âàäû, ýëåêòðû÷íàñö³. Òàê, Ðàñåÿ õî÷à ïàáóäàâàöü ìîñò, àëå ãýòà çîéìå øìàò ÷àñó. Ìû ìîæàì òàêñàìà ïàãëÿäçåöü íà Ïðûäíÿñòðî¢å, äçå áûë³ âÿë³ê³ÿ íàäçå³ íà çáë³æýííå ç Ðàñåÿé, àëå í³÷îãà äîáðàãà íå àäáûëîñÿ. Òàì âÿë³êàÿ êàðóïöûÿ, ëþäç³ çìàãàþööà çà âûæûâàííå. Ó äî¢ãàòýðì³íîâàé ïåðñïåêòûâå, êàë³ àòðûìàåööà ïåðàòâàðûöü Óêðà³íó, ÿêàÿ çíàõîäç³ööà ïàä êàíòðîëåì óðàäà ¢ Ê³åâå, ó çàìîæíóþ äýìàêðàòû÷íóþ êðà³íó, ÿíà ìîæà çðàá³ööà ìàãí³òàì, ÿê³ âûêë³÷à çìåíû ¢ Êðûìå.

Â³äàâî÷íà, øòî í³õòî íå áóäçå âûêàðûñòî¢âàöü ñ³ëó, êàá âÿðíóöü Êðûì. Ïðûíàìñ³ NATO ãýòàãà ðàá³öü íå áóäçå. Àëå ç äðóãîãà áîêó, ìû íå çäàäç³ìñÿ ³ íå ñïûí³ì Êðûì ç ðàõóíêà¢.

Òðàìï ³ ý¢ðàïåéñêàÿ ³íòýãðàöûÿ

- Ці лічыце Вы, што лозунг прэзідэнта ЗША Дональда Трампа "Амерыка найперш" і яго настойванне на большым фінансаванні абарончых выдаткаў з боку саюзнікаў па NATO можа падштурхнуць Еўропу да большай інтэграцыі?

- Ñïàäàð Òðàìï ìàå ðàöûþ, êàë³ íàñòîéâàå íà äâóõ ïðàöýíòàõ àä ÂÓÏ êîæíàé êðà³íû íà àáàðîíó. Å¢ðàïåéöû ïàâ³ííû ðàá³öü áîëüø äëÿ ¢ëàñíàé àáàðîíû - íå òàìó, øòî òàê êàæà Òðàìï, à òàìó øòî ÿíû çàíÿäáàë³ ¢ëàñíóþ àáàðîíó. ²ÿíû ¢æî ïàâûøàþöü íà ãýòà âûäàòê³, ó òûì ë³êó òàê ðîá³öü ³ Ãåðìàí³ÿ.

Ìû áà÷ûì, øòî Å¢ðîïå äàâÿçâàåööà áîëüø ðàá³öü ñàìîé, áî êóðñ ÇØÀ íÿÿñíû - íå òîëüê³ ïðàç ïðýç³äýíòà, àëå ³ òàìó, øòî ¢ñÿ êðà³íà âûãëÿäàå ïàäçåëåíàé. Çëó÷àíûÿ Øòàòû øìàò ãàäî¢ áóäóöü çàíÿòûÿ ñàáîé ³ ñâà³ì³ ïðàáëåìàì³, øóêàþ÷û ñâàéãî øëÿõó.

Êàë³ ÇØÀ ¢æî íå áóäóöü àäûãðûâàöü ñòàðóþ ðîëþ ë³äàðà ñâàáîäíàãà Çàõàäó, äûê å¢ðàïåéöàì òðýáà ¢çìàöíÿööà. Êàë³ ãýòàãà íå ðîáÿöü Çëó÷àíûÿ Øòàòû ³ íå ðîá³ì ìû, äûê íå çàñòàåööà êàìó ãýòà ðàá³öü.

- Ці мае Еўразвяз пазітыўную стратэгію для ролі лідара - так бы мовіць "вялікія ідэі"?

- ß íå ¢ïý¢íåíû, øòî íàì òðýáà "âÿë³ê³ÿ ³äý³". Àä 2014 ãîäà ïàâåñòêà äíÿ äàâîë³ ÿñíàÿ. Å¢ðàçâÿç óïåðøûíþ çðàá³¢ñÿ âåëüì³ ñóð'¸çíûì ãóëüöîì ó ïàë³òûöû áÿñïåê³. Öÿïåð êðûç³ñàì âà ¢ñõîäíÿé Å¢ðîïå çàéìàåööà Å¢ðàçâÿç, à íå NATO.

NATO çàéìàåööà àáàðîí÷àé ÷àñòêàé ³ ïðàäóõ³ëÿå ö³ ñïðàáóå ïðàäóõ³ë³öü íåêàòîðûÿ ðý÷û, àëå ìåíàâ³òà Å¢ðàçâÿç óòðûìë³âàå ñàíêöû³ ñóïðàöü Ðàñå³, çàéìàåööà ïàë³òûêàé äîáðàñóñåäñòâà, ýíåðãåòû÷íàé áÿñïåêàé, ó òûì ë³êó ¢êðà³íñêàé, ³ òðàö³öü íà ãýòà äà õàëåðû ãðîøàé.

Ö³ òðýáà íàì íîâûÿ ³äý³? ß äóìàþ, øòî ìû ¢æî ìàåì àäíó - òðýáà çàáûööà ïðà ³äýþ íåçàëåæíàé å¢ðàïåéñêàé àáàðîí÷àé ïàë³òûê³. Ãýòàãà ïðîñòà íå áóäçå. Àáàðîíà áóäçå ¢ ðàìêàõ NATO, ðàçàì ñà Çëó÷àíûì³ Øòàòàì³, êðîïêà.

Êàë³ Å¢ðàçâÿç àáìÿðêî¢âàå àãóëüíóþ àáàðîí÷óþ ïàë³òûêó, äûê ãàâîðêà ³äçå ïðà çàêóï³ê³ ³ áîëüø ïðàãìàòû÷íóþ ³íäóñòðûþ. Íàïðûêëàä, Ãåðìàí³ÿ ³ Í³äýðëàíäû, ö³ Ãåðìàí³ÿ ³ ×ýõ³ÿ àðãàí³çóþöü ñ³ëû ¢çàåìíàé ïàäòðûìê³. Ãýòà äðîáíûÿ êðîê³, ÿíû ìàãë³ á àäáûâàööà ³ õóò÷ýé, àëå ÿ íå äóìàþ, øòî íàì òðýáà "âÿë³ê³ÿ ³äý³".

Ãåðìàí³ÿ ³ Å¢ðîïà ïàñëÿ Áðýêñ³òó

- Ці памяняецца роля Германіі ў Еўразвязе ў сувязі з Брэксітам?

- Ìíå çäàåööà, øòî Ãåðìàí³ÿ ¢æî çìÿí³ëà ñâàþ ðîëþ ¢ ì³æíàðîäíàé ïàë³òûöû äà 2014 ãîäà, ÿø÷ý çàäî¢ãà äà Áðýêñ³òó. ßíà ïààáÿöàëà áûöü áîëüø àêòû¢íàé ÿê ó âàéñêîâûì ñýíñå, ãýòàê ³ ¢ ³íøûõ, - óçÿöü íà ñÿáå ðîëþ, áîëüø àäïàâåäíóþ ÿå ýêàíàì³÷íàé ³ ïàë³òû÷íàé âàçå. Ãýòàå àáÿöàííå íå ¢ñïðûíÿë³ íàäòà ñóð'¸çíà, àëå ãýòà àäáûëîñÿ. Àä 2014 ãîäà Ãåðìàí³ÿ - ãýòà ãàëî¢íàÿ ñ³ëà ¢íóòðû Å¢ðàçâÿçà, ÿêàÿ äàìàãàåööà çàõàâàííÿ ñàíêöûé ñóïðàöü Ðàñå³.

Ó òîé æà ÷àñ Ãåðìàí³ÿ ïàñòà¢ëÿå çáðîþ êóðäàì ó ²ðàêó, à ãýòà àãðîìí³ñòàÿ çìåíà ¢ íÿìåöêàé ïàë³òûöû. Äëÿ ãýòàãà ñïàòðýá³¢ñÿ ôàêòû÷íû ïåðàãëÿä Êàíñòûòóöû³.

Øòî òû÷ûööà Áðýêñ³òó, äûê íà ìàþ äóìêó, ãàëî¢íàÿ ïðàáëåìà ¢ òûì, øòî ñòîëüê³ øìàò ïàë³òû÷íàé ýíåðã³³ ³ ç áîêó Áðûòàí³³, ³ ç áîêó ÅÇ áóäçå âûêàðûñòî¢âàööà, òàê áû ìîâ³öü, äëÿ ïåðàìîâà¢ àá ðàçâîäçå. Ãýòà íàðìàëüíà, àëå íàì ïàòðýáíàÿ ãýòàÿ ýíåðã³ÿ äëÿ íàøûõ ïðàáëåì - äëÿ òûõ ðý÷à¢, ÿê³ÿ ìû àáìÿðêî¢âàåì íà ãýòàé êàíôåðýíöû³: Ðàñåÿ, Àç³ÿ, òýðàðûçì.

- Некаторыя эксперты кажуць, што пасля выхаду Брытаніі з Еўразвяза гэтак званым "паўночным краінам" у ЕЗ будзе цяжэй праводзіць больш дысцыплінаваную фінансавую і эканамічную палітыку, бо зменіцца расклад галасоў. Вы бачыце такое наступства?

- Ãýòà ìàå áûöü ïðàäìåòàì ïåðàìîâà¢. Øìàò ðý÷à¢ ó ÅÇ ³ ¢ NATO àäáûâàåööà ïàë³òû÷íûì øëÿõàì - ãýòà çíà÷ûöü íå ïàäë³êàì ãàëàñî¢, àëå ïàâîäëå ¢ïëûâó êðà³í. À ãýòà çàëåæûöü ³ àä àêòû¢íàñö³ êðà³íû. Íàïðûêëàä, Øâåöûÿ ³ Ô³íëÿíäûÿ íå ¢âàõîäçÿöü ó NATO. Àëå ïàêîëüê³ ÿíû òàê àêòû¢íà ¢çàåìàä³éí³÷àþöü ó ñïðàâàõ àëüÿíñà, ÿíû öÿïåð âåëüì³ áë³çê³ÿ ïàâîäëå ñòàòóñó äà ÷ëåíà¢ NATO. ßíû ¢çàåìàä³éí³÷àþöü ó ïðàöýñå ïðûíÿööÿ ðàøýííÿ¢ ³ âàæíû ¢ñ³õ àñíî¢íûõ âó÷ýííÿõ.

Òàìó øìàò áóäçå çàëåæàöü àä òàãî, ÿê áóäçå àòðûìë³âàöü "ðàçâîä" ïàì³æ ÅÇ ³ Áðûòàí³ÿé, êîëüê³ ¢ïëûâó çàõàâàå Áðûòàí³ÿ. Íàðâåã³ÿ, ÿêàÿ íå ¢âàõîäç³öü ó Å¢ðàçâÿç, ïðû ãýòûì ìàå ¢ïëû¢ ÿê âàæíû ïàë³òû÷íû ñàþçí³ê...

... Ìû íå ïàâ³ííû àáðàæàöü Áðûòàí³þ çà Áðýêñ³ò. Áðûòàí³ÿ âûðàøûëà, øòî òàêàÿ ìàäýëü ¸é áîëüø íå ïàñóå. Ïûòàííå ¢ òûì, øòî Áðûòàí³ÿ àòðûìàå ç ãýòàãà ó äî¢ãàòýðì³íîâàé ïåðñïåêòûâå. Êàë³ ÿíà áóäçå ïàñïÿõîâàé, äûê ³íøûÿ êðà³íû ìîãóöü ñêàçàöü, øòî ìàäýëü Å¢ðàçâÿçà íå àäç³íàÿ ìàã÷ûìàÿ. Êàë³ âÿë³êàãà ïîñïåõó íå áóäçå - ó øòî ÿ, äàðý÷û, âåðó - äûê òàäû øìàò õòî ñêàæà: "Òàê, Å¢ðàçâÿç ìàå ñëàáûÿ ìåñöû, àëå ¢ñ¸ àäíî ãýòà ëåïøû øëÿõ". ...

Гутарыў карэспандэнт Радыё Свабода
Àëÿêñåé Çíàòêåâ³÷.

(Пададзена ў скарочаным варыянце. Поўная версія будзе на сайце газеты naszaslowa.by.)

Íà Ñàðàôiíàâàé ãàðû

Àá Ñàðàôiíàâàé ãàðû ÿ äàâåäàëàñÿ ç êíiãi Íàòàëëi Ië-ëiíi÷ "Òàëüêà i ÿå âàêîëiöû".

Àä ìåòíàÿ ãýòàÿ ãàðà òûì, øòî ¢ 18-ì ñòàãîääçi òóò áû¢ ïàáóäàâàíû êàñö¸ë ñâ. Àíòîíiÿ. Ôóíäóø íà áóäà¢íiöòâà êàñö¸ëà i êëÿøòàðà ôðàíöûñêàíöà¢ áû¢ ïàäïiñàíû 11.02.1762. Ôóíäàòàðàìi ç'ÿ¢ëÿëiñÿ Êàçiìið i Áåíåäûêòà ßíiøý¢ñêiÿ. Êàñö¸ë ïðàiñíàâà¢ äà 1939 ã., êàëi áû¢ ðàçáóðàíû Ñàâå-òàìi. Àëå íå¢äàëîñÿ çíiø÷ûöü ëþäñêóþ ïàìÿöü i âåðó ¢ Õðûñòà. Íà ãýòûì ìåñöû øòîãîä 13 ÷ýðâåíÿ, ó äçåíü ñìåðöi ñâÿòîãà Àíòîíiÿ, ïðà-âà¢æàå çáiðàööà ìÿñöîâàÿ øëÿ-õòà, ðàñêiäàíàÿ öÿïåð ïà ¢ñiì ñâåöå.

Òóò æà, ïîáà÷ ç êàñö¸-ëàì, çíàõîäçÿöü âå÷íû ñïà÷ûí ðîäû Ñêiíäàðà¢, Ñóõîöêiõ, Áó-ëãàêà¢, Ãóðñêiõ, Ïàíÿòî¢ñêiõ, Õàòêåâi÷à¢ iíøûõ.

Ñ¸ëåòà ïààáûâàëà íà Ñà-ðàôiíàâàé ãàðû i ÿ. Óðàçiëà êîëüêàñöü ëþäçåé, íå ãëåäçÿ÷û íà áóäíi äçåíü i äîæäæ. Ëþäçi ïðûéøëi i âåëüìi ñòàðàííà âåëi, i ìàëåíüêiÿ. Ìíîãà âÿëàñÿ íà áåëàðóñêàé ìîâå. Àÿø÷ý ¢ðà-çiëà êîëüêàñöü ïîìíiêà¢ ç áå-ëàðóñêàìi ¢íûìi ýïiòàôiÿìi (íàäïiñàìi).

Àëå áîëåé çà ¢ñå öå-øûöü i çàõàïëÿå òîå, ÿê ëþäçi áåðàãóöü i ïîìíÿöü ñâàå êàðàíi.

Òàööÿíà Áàðýëü.

ÒÁÌ çâÿðòàåööà ïà äàïàìîãó

Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû âûìóøàíà çíî¢ çâÿðíóööà äà ñÿáðî¢ àðãàí³çàöû³ ³ ïðûõ³ëüí³êà¢ ðîäíàé ìîâû ç ïðîñüáàé ïàäòðûìàöü àðãàí³çàöûþ ñâà³ì³ àõâÿðàâàííÿì³ ¢ ñóâÿç³ ç ïàâåë³÷ýííåì ç êðàñàâ³êà 2017 ã. àðýíäíàé ïëàòû çà ìåíê³ ìîô³ñ (ñêëàäàå êàëÿ 2000 BYN) ³ íåàáõîäíàñö³ ô³íàíñàâàé ïàäòðûìê³ íàøàé ãàçåòû "Íàøà ñëîâà" (÷àñòêà íàêëàäó ÿêîé ðàñïà¢-ñþäæâàåööà áÿñïëàòíà).

Òàâàðûñòâà ðûõòóåööà äà ÷àðãîâàãà ç'åçäó, ÿê³ ïðîéäçå 29 êàñòðû÷í³êà. Êàá ïðàâåñö³ ÿãî, òàêñàìà òðýáà íåìàëûÿ ãðîøû.

Ó ìåíñê³ì îô³ñå ëàäçÿööà êóðñû ìîâû "Ïðà Ìîâà", ïåðàêëàä çàêàíàäà¢ñòâà íà áåëàðóñêóþ, øòîãàäîâàÿ Àãóëüíàíàöûÿíàëüíàÿ äûêòî¢êà ïà-áåëàðóñêó, âûñòàâû ³ ïðýçåíòàöû³, êóðñû ïà áåëàðóñêàé ìîâå ³ ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³ äëÿ øêîëüí³êà¢, ëåêöû³ ïðà ã³ñòîðûþ Áåëàðóñ³, êóðñû çàìåæíûõ ìîâà¢ ïðàç áåëàðóñêóþ. ÒÁÌ ðýãóëÿðíà çâÿðòàåööà äà ¢ëàäà¢ ³ äàìàãàåööà íàçâà¢ âóë³ö ó ãîíàð áåëàðóñê³õ äçåÿ÷î¢, ëàäç³öü êàìïàí³þ ïà ñòâàðýíí³ Íàöûÿíàëüíàãà ¢í³âåðñ³òýòà ç áåëàðóñêàé ìîâàé íàâó÷àííÿ ³ ìíîãàå ³íøàå.

Ïåðàë³÷ûöü óí¸ñê³ ³ àõâÿðàâàíí³ ìîæíà ïðàç ñ³ñòýìó ðàçë³êó "Ðàñ÷¸ò" (ÀÐ²Ï) ³ iPay (³íñòðóêöûÿ òóò http://tbm-mova.by/pubs103.html). Ïàìåðû ¢í¸ñêà¢ ìîæíà ïàãëÿäçåöü ïà ñïàñûëöû http://tbm-mova.by/interesting9.html.

Òàêñàìà ãðàøîâûÿ ñðîäê³ ìîæíà ïðûíîñ³öü ó îô³ñ ÒÁÌ íà Ðóìÿíöàâà, 13 øòîäíÿ (àêðàìÿ ñóáîòû ³ íÿäçåë³) ç 15.00 äà 19.00, àëüáî ïåðàë³÷ûöü ÓÂÀÃÀ! äà 04.07.2017 ã. íà ðàõóíàê ÒÁÌ - ÓÍÏ ÃÀ "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû" 100129705, ð/ð 3015741233011 ó Àääçÿëåíí³ ¹ 539 ïà Ìåíñêó ³ Ìåíñêàé âîáëàñö³ ÀÀÒ "Áåë³íâåñòáàíê", êîä 739.

Àä 04.07.2017 ã ñòàðû íóìàð ðàõóíêà äçåéí³÷àöü íå áóäçå, ñðîäê³ ìîæíà áóäçå ïåðàâîäç³öü íà íîâû íóìàð ðàõóíêà ÓÍÏ ÃÀ "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû" 100129705, ð/ð BY84BLBB30150100129705001001, êîä áàíêà BLBBBY2X.

Ñï³ñû àõâÿðàâà¢öà¢ (ç ³õ çãîäû) ðýãóëÿðíà äðóêóþööà ¢ "ÍÑ", çìÿø÷àþööà íà ïàðòàëå ÒÁÌ.

ÓÂÀÃÀ! Çìåíåíà ðàçìÿø÷ýííå ìåñöàçíàõîäæàííÿ ¢ ñ³ñòýìå ÀÐ²Ï ³ íîâûÿ íóìàðû ðàõóíêà¢ ç 4 ë³ïåíÿ.

Ì³æíàðîäíàé íàâóêîâà-ïðàêòû÷íàé êàíôåðýíöû³ ÕÕV Ãàðýöê³ÿ ÷ûòàíí³
" Ì ÀÊÑ² Ì ² ÃÀ¡ ÐÛ ËÀ ÃÀÐÝÖÊ²ß.
ÆÛÖÖ¨ ²ÒÂ ÎÐ×ÀÑÖÜ"

22 ÷ýðâåíÿ 2017 ã. ó 10.00 ó Äçÿðæà¢íûì ìóçå³ ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû àäáóäçåööà øòîãàäîâàÿ Ì³æíàðîäíàÿ íàâóêîâà-ïðàêòû÷íàÿ êàíôåðýíöûÿ - ÕÕV Ãàðýöê³ÿ ÷ûòàíí³ "Ìàêñ³ì ³ Ãà¢ðûëà Ãàðýöê³ÿ. Æûöö¸ ³ òâîð÷àñöü". Ñ¸ëåòíÿÿ êàíôåðýíöûÿ ïðûñâå÷àíà ë³òàðàòóðíà-ìàñòàöêàé ³ íàâóêîâàé äçåéíàñö³ áðàòî¢ Ãàðýöê³õ (ó ñóâÿç³ ç àáâÿø÷ýííåì 2017 ãîäà Ãîäàì íàâóê³).

Ìåñöà ïðàâÿäçåííÿ: Äçÿðæà¢íû ìóçåé ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû (âóë. Ì. Áàãäàíîâ³÷à, 13).

Êàíòàêòíûÿ òýëåôîíû: 334-86-22. Ýëåêòðîííàÿ ïîøòà: bellitmuseum@tut.by

Êàë³ çà àäðàäæýííå ìîâû, ÷ûòàé, ñïàäàðñòâà, "Íàøà ñëîâà"!

Øàíî¢íûÿ ñÿáðû, çàêàí÷âàåööà ïàäï³ñêà íà äðóãîå ïà¢ãîääçå 2017 ãîäà. Ó êàòàëîãó ³íôàðìàöûÿ ïðà ãàçåòó çíàõîäç³ööà íà ñ. 67. Öàíà çìÿí³ëàñÿ íÿçíà÷íà. Ó 2017 ãîäçå ìû ïðàöÿãâàåì âûõîäç³öü íà âàñüì³ ïàëîñàõ. Ãàçåòà ìàå äîáðû ðýäàêöûéíû ïàðòôåëü ³ ïëàíóå äëÿ äðóêó òýêñòû ñàìûõ ðîçíûõ ìàòýðûÿëà¢, ç ðîçíûì³ ïîãëÿäàì³ ³ ïàäûõîäàì³, ó òûì ë³êó ³ àäðîçíûì³ àä ïàç³öû³ ðýäàêöû³. Ìû áóäçåì ïðàöÿãâàöü äðóê ìîâàçíà¢÷ûõ ³ ã³ñòàðû÷íûõ ìàòýðûÿëà¢ ó âûêëàäàíí³ òûõ à¢òàðà¢, ÿê³õ âû íå çíîéäçåöå íà ñòàðîíêàõ ³íøûõ âûäàííÿ¢. Ìû íå ñòàðàåìñÿ íàâÿçâàöü ÷ûòà÷ó ñâàþ äóìêó ö³ ïîãëÿäû, à ïàäà¸ì ïàâåäàìëåíí³ ³ ìåðêàâàíí³ ñàì³õ ÷ûòà÷î¢. ×ûòàéöå, äàâåäâàéöåñÿ, äóìàéöå. Áóäçüöå ç íàì³, ³ âû áóäçåöå ç óñ¸é Áåëàðóññþ.

ÐÏ -1

Ì³í³ñòýðñòâà ñóâÿç³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü

ÀÁÀÍÅÌÅÍÒ íà ãàçåòó / ÷àñîï³ñ 63865 ³íäýêñ âûäàííÿ

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ (íàçâà âûäàííÿ)

Êîëüêàñöü êàìïëåêòà¢ 1

íà 2017 ãîä ïà ìåñÿöàõ:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X	X	X	X

Êàìó

Êóäû (ïðîçâ³ø÷à, ³í³öûÿëû) (àäðàñ) (ïàøòîâû ³íäýêñ)

ÄÀÑÒÀÂÀ×ÍÀß ÊÀÐÒÀ×ÊÀ

íà ãàçåòó / ÷àñîï³ñ ³íäýêñ âûäàííÿ

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ (íàçâà âûäàííÿ)

Êîøò ïàäï³ñê³ 8,58 ðóá. ïåðààäðàñîâê³ ðóá. Êîëüêàñöü êàìïëåêòà¢ 1

íà 2017 ãîä ïà ìåñÿöàõ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X	X	X	X

Êàìó

Êóäû (ïðîçâ³ø÷à,³í³öûÿëû) (àäðàñ) (ïàøòîâû ³íäýêñ)

Óñòàíîâà "Äçÿðæà¢íû ìóçåé ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû"
Óñòàíîâà êóëüòóðû "Ìóçåé ã³ñòîðû³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà"
Ãðàìàäñêàå àá'ÿäíàííå
"Ðýñïóáë³êàíñê³ ôîíä ³ìÿ áðàòî¢ Ãàðýöê³õ"
Öýíòð äàñëåäàâàííÿ¢ áåëàðóñêàé êóëüòóðû, ìîâû ³ ë³òàðàòóðû ÍÀÍ Áåëàðóñ³

23 ÷ýðâåíÿ 2017 ãîäà ¢ðàìêàõ þá³ëåéíûõ ÕÕV Ì³æíàðîäíûõ Ãàðýöê³õ ÷ûòàííÿ¢ "Ìàêñ³ì ³ Ãà¢ðûëà Ãàðýöê³ÿ. Æûöö¸ ³ òâîð÷àñöü", ïðûñâå÷àíûõ ë³òàðàòóðíà-ìàñòàöêàé ³ íàâóêîâàé äçåéíàñö³ áðàòî¢ Ãàðýöê³õ (ó ñóâÿç³ ç àáâÿø÷ýííåì 2017 ãîäà Ãîäàì íàâóê³) Äçÿðæà¢íû ìóçåé ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû ñóìåñíà ç Ìóçååì ã³ñòîðû³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà ïðàâîäç³öü êðóãëû ñòîë, ïðûñâå÷àíû ïûòàííÿì ìóçåéôèêàöû³ ë³òàðàòóðíûõ ìÿñö³í.

Êðóãëû ñòîë àäáóäçåööà 23 ÷ýðâåíÿ 2017 ãîäà ¢ 15.00 ó Ìóçå³ ã³ñòîðû³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà (ã. Ìàã³ë¸¢, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 1À).

Ó ïðàöû êðóãëàãà ñòàëà ïðûìóöü óäçåë ïðàäñòà¢í³ê³ àðãêàì³òýòà êàíôåðýíöû³ "Ãàðýöê³ÿ ÷ûòàíí³", Ìàã³ë¸¢ñêàãà àáëàñíîãà âûêàíà¢÷àãà êàì³òýòà, Ìñö³ñëà¢ñêàãà ðà¸ííàãà âûêàíà¢÷àãà êàì³òýòà, Öýíòðà äàñëåäàâàííÿ¢ áåëàðóñêàé êóëüòóðû, ìîâû ³ ë³òàðàòóðû Íàöûÿíàëüíàé àêàäýì³³ íàâóê Áåëàðóñ³, Äçÿðæà¢íàãà ìóçåÿ ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû, Ìóçåÿ ã³ñòîðû³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà, Ìñö³ñëà¢ñêàãà ðà¸ííàãà ã³ñòàðû÷íà-êðàÿçíà¢÷àãà ìóçåÿ ³³íø.

Äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-ìåìàðûÿëüíû ìóçåé ßêóáà Êîëàñà ïðàïàíóå: ìóçåéíû ïðàåêò

"Ëåòí³ÿ êàí³êóëû ¢ Äîìå Êîëàñà"

Ëåòà - ÷àñ àêòûâ¢íàãà àäïà÷ûíêó, ïàçíàííÿ íàâàêîëüíàãà ñâåòó, äç³¢íûõ àäêðûööÿ¢. Êóäû ïàéñö³ íà ÊÀÍ²ÊÓËÀÕ, êàë³ íå òðýáà ðûõòàâàöü óðîê³ ³ õàäç³öü íà çàíÿòê³? Âûáàð âåë³çàðíû, ³ àäíà ç ìàã÷ûìàñöÿ¢ - ïàéñö³ ¢ ÌÓÇÅÉ! Äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-ìåìàðûÿëüíû ìóçåé ßêóáà Êîëàñà ãàòîâû ãàñö³ííà ðàñ÷ûí³öü ñâàå äçâåðû ïåðàä äàïûòë³âàé äçÿòâîé. Áåçóìî¢íà, àêòû¢íû àäïà÷ûíàê ëåòàì - ñàìàå ãàëî¢íàå. Àëå ìû ïðàïàíóåì, ãóëÿþ÷û ³ àäïà÷ûâàþ÷û, çðàá³öü äëÿ ñÿáå ìàëåíüê³ÿ àäêðûöö³. Êóëüòóðíà-àäó-êàöûéíàÿ ïðàãðàìà "Ëåòí³ÿ êàí³êóëû ¢ Äîìå Êîëàñà" ¢êëþ÷àå ýêñêóðñ³³, â³êòàðûíû, ìàéñòàð-êëàñû, âûñòà¢ê³.

Ìû ¢ïý¢íåíû, øòî, ïàáûâà¢øû ¢ íàøûì ìóçå³ ëåòàì, äçåö³ ñêàæóöü: "ÌÓÇÅÉ - ÃÝÒÀ Ö²ÊÀÂÀ!".

Êîøò óâàõîäíàãà á³ëåòà äëÿ øêîëüí³êà¢ - 1 ðóá.

Ýêñêóðñ³éíàå àáñëóãî¢âàííå - 2 ðóá., 20 êàï.

Âûÿçíû ³íòýðàêòû¢íû çàíÿòàê - 2 ðóá.

Ìóçåéíû çàíÿòàê - 2 ðóá., 70 êàï.

Ïàïÿðýäí³ çàï³ñ àáàâÿçêîâû!

Àäðàñ ìóçåÿ: 220012, ã. Ì³íñê, âóë. Àêàäýì³÷íàÿ, 5;

Àô³öûéíû ñàéò ìóçåÿ: www.yakubkolas.by

E-mail: muzeykolas@yandex.ru

Áóäçåì ðàäû áà÷ûöü âàñ ó ãàñö³ííûì Äîìå ßêóáà Êîëàñà!

¹ 25 (1332) 21 ×ÝÐÂÅ Íß 2017 ã. Наша Слова

Àëåã Òðóñà¢

Ã³ñòîðûÿ ñÿðýäíÿâå÷íàé Å¢ðîïû (V - XV ñòàãîääç³)

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

2. Ñëàâÿíñêàÿ êàëàí³çàöûÿ. Ãàðàäçåíñêàå êíÿñòâà

Ó ²Õ-Õ ñòñò. ñóñåäçÿì³ ïðûáàëòûéñê³õ íàðîäࢠñòàë³ ñëàâÿíå, ÿê çàõîäí³ÿ, òàê ³ ¢ñõîäí³ÿ. Àêòû¢íóþ ðîëþ ¢ ñëàâÿí³çàöû³ Ïðûáàëòûê³ àäûãðàëà Íî¢ãàðàäñê³, à ïîòûì ê³å¢ñê³ êíÿçü ßðàñëࢠÌóäðû. Êàëÿ 1030 ã. ¸í äàëó÷û¢ äà Ê³å¢ñêàé Ðóñ³ ÷àñòêó çåìëÿ¢ ïà¢äí¸âàé ÷óäç³ (ýñòà¢) ³ çàñíàâࢠòóò ñâàþ êàëîí³þ, ãîðàä Þð'å¢ (öÿïåð Òàðòó). Òàêñàìà ¸í àæûööÿâ³¢ ïàõîä ñóïðàöü ÿöâÿãࢠ³ ¢ 1044 ã., êàë³ âåðûöü ëåòàï³ñó, çàñíàâࢠãîðàä Íàâàãðàäàê. Ãàíäë¸âû øëÿõ ïà Çàõîäíÿé Äçâ³íå êàíòðàëÿâàë³ ïîëàöê³ÿ êíÿç³, ÿê³ÿ çàñíàâàë³ òóò äâà âàñàëüíûÿ êíÿñòâû Ãåðöûêå ³ Êóêåíîéñ, à ïàçíåé, ó áàñåéíå Í¸ìàíà Êðûâ³÷ãîðàä - áóäó÷óþ Â³ëüíþ. Ç ïî¢äíÿ ¢ áàñåéí Í¸ìàíà ïðûéøë³ äðûãàâ³÷û ³ âàëûíÿíå. ßê ñâåä÷àöü àðõåîëàã³, ó êàíöû X - ïà÷àòêó XI ñòñò. ñëàâÿíå ¢ Âåðõí³ì Ïàíÿìîíí³ çàñíàâàë³ ÷àòûðû âÿë³ê³ÿ ãàðàäû: Ãàðîäíþ, Óñëîí³ì (Ñëîí³ì), Âà¢êàâûñê ³ Íàâàãðàäàê. Ó XII ñò. òóò óçí³êëà íîâàå *Гарадзенскае княства*, ÿêîå êàðûñòàëàñÿ ïàäòðûìêàé ê³å¢ñê³õ êíÿç¸¢. Ïåðøûì ñàìàñòîéíûì ãàðàäçåíñê³ì êíÿçåì áû¢ *Усевалодка* (1116-1141). ÿê³ ¢ 1127 ã. áðࢠóäçåë ðàçàì ç ê³å¢ñê³ì³ êíÿçÿì³ ¢ ïàõîäçå íà Ïîëàöê. Ñòàë³öàé íîâàé äçÿðæàâû ñòࢠñëàâÿíñê³ ãîðàä, ÿê³ àòðûìࢠíàçâó *Горадзень*, ö³ *Гародня* (ñó÷àñíàå Ãðîäíà). Ñïà÷àòêó ãýòà áû¢ äðà¢ëÿíû äçÿäç³íåö, ç XII ñò. óçí³êëà ïàñàä, à ïàä 1128 ã. ó ëåòàï³ñå Ãàðîäíþ ¢æî íàçûâàþöü ãîðàäàì. Íå¢çàáàâå ÿíà ñòàëà öýíòðàì óäçåëüíàãà êíÿñòâà.

Àêðàìÿ äðà¢ëÿíàãà, ó Ãàðîäí³ âÿäçåööà ³ ìóðàâàíàå áóäà¢í³öòâà. Ó öÿíòðû äçÿäç³íöà ¢ äðóãîé ïàëîâå XI² ñò. áóäóåööà ìóðàâàíàÿ öàðêâà, ÿêóþ öÿïåð íàçûâàþöü Í³æíÿé. Ðýøòê³ ÿå ìóðî¢ âûÿ¢ëåíû ïàä ÷àñ àðõåàëàã³÷íûõ ïîøóêࢠó 30-ÿ - 40-ÿ ãã. XX ñò. Ïàçíåé áûë³ çíîéäçåíû ³ ³íøûÿ õðàìû, êíÿæàöê³ ïàëàö (õîðàì) ³ ìóðàâàíûÿ àáàðîí÷ûÿ çáóäàâàíí³ íà ãàðàäçåíñê³ì äçÿäç³íöû. Ç ³õ äà íàøàãà ÷àñó äàéøëà ñëàâóòàÿ Áàðûñàãëåáñêàÿ (Êàëîæñêàÿ) öàðêâà XII ñò.

Âåëüì³ âÿë³êóþ ¢âàãó ãàðàäçåíñê³ÿ äîéë³äû íàäàâàë³ ¢ïðûãîæâàííþ ôàñàäà¢. Âîíêàâàÿ ïàâåðõíÿ ìóðî¢ Í³æíÿé öàðêâû ç ÷ûðâîíàé ïë³íôû àçäîáëåíà ¢ìóðàâàíûì³ øë³ôàâàíûì³ êàìÿíÿì³, ïàë³âàíûì³ ïë³òêàì³ ³ êåðàì³÷íûì³ ÷àøàì³. Àñàáë³âà ñòàðàííà ïàäàáðàíû ãðàí³òíûÿ àáî ãíåéñàâûÿ âàëóíû ðîçíûõ êîëåðࢠ³ àäöåííÿ¢ - àä øýðàâàòà ðóæîâûõ äà ÷ûðâàíàâàòà ô³ÿëåòàâûõ. Ç ïåðøàãà ïîãëÿäó ðàçìåø÷àíûÿ í³áûòà õààòû÷íà, ÿíû ¢ ñàïðà¢äíàñö³ ñòàðàííà ïàäàáðàíû ïàâîäëå

Áàëöê³ÿ çåìë³ ïåðàä ïðûõîäàì êðûæàêî¢.

êîëåðó, ôîðìû ³ âåë³÷ûí³. Àçäîáà ¢ âûãëÿäçå êðûæî¢ ö³ ðîìáࢠâûêàíàíà ç ïàë³âàíûõ êåðàì³÷íûõ ïë³òàê çÿë¸íàãà ³ êàðû÷íåâàãà êîëåðó.

Ñïàëó÷ýííå ÷ûðâîíàãà ôîíó öàãëÿíàé ìóðî¢ê³ ç ðîçíàêàëÿðîâûì³ ïë³òêàì³ ³ êàìÿíÿì³ øìàòë³ê³õ àäöåííÿ¢ íàäàâàëà áóäûíêàì õðàìࢠ³ êíÿæàöêàãà ïàëàöà àñàáë³âóþ ïðûãàæîñöü. Òàêàÿ ñ³ñòýìà àçäîáû ôàñàäà¢, óïåðøûíþ ðàñïðàöàâàíàÿ ãàðàäçåíñê³ì³ äîéë³äàì³, ñòàëà àäíîé ç àäìåòíûõ ðûñࢠñàìàñòîéíàé *архітэктурнай школы*, øòî ñêëàëàñÿ ¢ Ãàðàäçåíñê³ì êíÿñòâå.

Àêðàìÿ Ãàðîäí³, ãàðàäçåíñê³ÿ ìàéñòðû, â³äàöü, ñòàâ³ë³ çáóäàâàíí³ ¢ ³íøûõ ãàðàäàõ êíÿñòâà. Àðõåîëàãàì³ çíîéäçåíû ðýøòê³ íåäàáóäàâàíàãà õðàìà XII ñò. ó Âà¢êàâûñêó. Çðîáëåíû òîëüê³ ïàäìóðàê áàæí³öû, ÿêàÿ ìåëàñÿ áûöü ç øàñöþ ñëóïàì³ ³ òðûìà àïñ³äàì³. Êàëÿ ïàäìóðêà çíîéäçåíà øìàò âÿë³ê³õ ãðàí³òíûõ êàìÿí¸¢ ñàìàãà ðîçíàãà êîëåðó ³ àäöåííÿ¢ ç äàïàë³ðàâàíàé ïàâåðõíÿé. Áóäà¢í³ê³, â³äàöü, ìåðêàâàë³ àçäîá³öü êàìÿíÿì³ ôàñàäû õðàìà íàêøòàëò Êàëîæñêàé, àáî Í³æíÿé, öàðêâû. ×àìó áóäî¢ëÿ áûëà ðàïòî¢íà ñïûíåíà, ìîæíà òîëüê³ çäàãàäâàööà.

Ãàðàäçåíñê³ÿ ìàéñòðû áóäàâàë³ íå òîëüê³ áàæí³öû. ßíû ïàñòàâ³ë³ *мураваны княскі палац*, ðýøòê³ ÿêîãà çàõàâàë³ñÿ íà *Замкавай гары* ¢ Ãàðîäí³. Õóò÷ýé çà ¢ñ¸ ¸í áû¢ äâóõïàâÿðõîâû, ôàñàäû àçäàáëÿë³ñÿ ¢ òðàäûöûÿõ ãàðàäçåíñêàé àðõ³òýêòóðíàé øêîëû âàëóíàì³ ³ ìà¸ë³êàé.

À¢òàðàì êí³ã³ ïàä÷àñ ðàñêîïàê ó 80-ÿ ãã. ì³íóëàãà ñòàãîääçÿ íà çàìêàâûì äçÿäç³íöû ¢äàëîñÿ çíàéñö³ ðýøòê³ àáàðîí÷àãà ìóðà, çðîáëåíàãà ç öýãëû (ïë³íôû). Ä¢æûíÿ ìóðà ìàãëà äàñÿãàöü 45 ì ïðû âûøûí³ 5-6 ì ³ øûðûí³ 1,5 ì. Àíàëàã³÷íàé ¸é öÿïåð ó êðà³íå ôàêòû÷íà íÿìà. Âÿäîìûÿ òîëüê³ ëåòàï³ñíûÿ çâåñòê³, øòî ïàäîáíû ìóð ïàñòà¢ëåíû íà ïà÷àòêó XIII ñò. ó âàêîë³öàõ Ê³åâà - ó Âûäóá³öê³ì ìàíàñòûðû. Öÿïåð öÿæêà ç ïý¢íàñöþ êàçàöü àá êàíêðýòíûì âûêàðûñòàíí³ âåë³÷íàãà çáóäàâàííÿ, àëå, íåñóìíåííà, ÿíî áûëî øìàòôóíêöûÿíàëüíûì ³ (àêðàìÿ àáàðîí÷àãà ïðûçíà÷ýííÿ) ¢íîñ³ëà ñâàå àñàáë³âàñö³ ¢ íåïà¢òîðíû àðõ³òýêòóðíû àíñàìáëü äçÿäç³íöà.

Ñöåíû ãàðàäçåíñêàãà äçÿäç³íöà, XII ñò. Ñó÷àñíàÿ ðýêàíñòðóêöûÿ.

3. Ç'ÿ¢ëåííå êðûæàêî¢ íà çåìëÿõ Ëàòâ³³ ³ Ýñòîí³³. Îðäýí ìå÷àíîñöà¢

Ó êàíöû XII ñò. íÿìåöê³ÿ êóïöû àêòû¢íà ãàíäëÿâàë³ ç ë³âàì³ ³ ìàâàò ìåë³ ñâàå ïàñåë³ø÷û ¢ âóñö³ Äçâ³íû. Íàïðûêàíöû XII ñò. ñþäû ðàçàì ç êóïöàì³ ïðûåõࢠêàòàë³öê³ ì³ñ³ÿíåð *Мейнхард*. Àäíàê ë³âû ïëàö³ë³ äàí³íó ïîëàöêàìó êíÿçþ. Ì³ñ³ÿíåð àòðûìࢠó ïîëàöêàãà êíÿçÿ ¡ëàäç³ì³ðà äàçâîë ïàñÿë³ööà ¢ ïàñåë³ø÷û *Ікшкілі*. Ïàñëÿ àòðûìàííÿ äàçâîëó ì³ñ³ÿíåð çáóäàâࢠòóò ìóðàâàíû çàìàê. Çà ãýòà Ðûìñê³ Ïàïà íàäࢠÿìó ñàí á³ñêóïà íà çåìëÿõ ë³âà¢. Ïàñëÿ ñìåðö³ Ìåéíõàðäà á³ñêóïàì ñòࢠ*Бертальд*, ÿê³ àðãàí³çàâࢠêðûæîâû ïàõîä ñóïðàöü ë³âà¢. Àäíàê ë³âû ÿãî çàá³ë³. Íàñòóïíû á³ñêóï *Альберт* ïðûí¸ñ ç ñàáîþ øìàò êðûæàíîñöࢠ³ ïðûìóñ³¢ ë³âࢠïðûìàöü õðîñò. Íà ìåñöû ïàñåë³ø÷à ë³âࢠó 1201 ã. ³ áû¢ çàñíàâàíû ãîðàä Ðûãà.

Ó 1202 ã. áû¢ ñòâîðàíû

Ðûöàðû XII ñò. (âûÿâà-ðýêàíñòðóêöûÿ).

íîâû êðûæàöê³ *Ордэн мечаносцаў* íà ÷àëå ç ìàã³ñòðàì. Çàõàï³¢øû çåìë³ ë³âà¢, Àëüáåðò ç êðûæàíîñöàì³ íàïࢠíà ñåëࢠ³ àáëàæû¢ ³õ ãàëî¢íóþ öâåðäçü *Селпілс*. Ïàñëÿ äî¢ãàé àáàðîíû ñåëû çäàë³ñÿ ³ ïààáÿöàë³ õðûñö³ööà ³ ïëàö³öü ïàäàòê³. Ïîòûì íàñòàëà ÷àðãà ³ ëàòãàëà¢. Êðûæàíîñöû íàïàë³³ íà ïîëàöê³ÿ êàëîí³³, ñïà÷àòêó íà Êóêåíîéñ, à ïîòûì - íà Ãåðöûêå. Êíÿçü Êóêåíîéñà *Вячка* ñïà÷àòêó ðàçá³¢ êðûæàíîñöà¢, à ïîòûì ñà ñâà³ì³ ëþäçüì³ àäïðàâ³¢ñÿ ó çÿìëþ ýñòࢠó ãîðàä Þð'å¢. Òàì ¸í ãåðà³÷íà çàã³íó¢ ïðû àáàðîíå ãîðàäà. Ó 1209 ã. êðûæàíîñöû çàõàï³ë³ ³ Ãåðöûêå, çàáðࢠøû ñàáå çåìë³ ãýòàãà êíÿñòâà. Ïàñëÿ äî¢ãàãà ñóïðàö³âó ¢ 1214 ã. ëàòãàëû çäàë³ñÿ. Òàäû Àëüáåðò äàìîâ³¢ñÿ ç êàðàë¸ì Äàí³³, êàá òîé íàïࢠíà ñóñåäí³õ

Ïÿ÷àòêà îðäýíà ìå÷àíîñöà¢.

ýñòࢠç ïî¢íà÷û ³ àñàì óäàðû¢ ïà ³õ ç ïî¢äíÿ. Òàê³ì ÷ûíàì áûëà çàõîïëåíà ³ çÿìëÿ ýñòà¢. Àêòû¢íû ñóïðàö³¢ êðûæàíîñöàì àêàçàë³ êóðøû. Ó 1210 ã. êàðàáë³ êóðøࢠíàïàë³ íà êàðàáë³ êðûæàíîñöࢠ³ ðàçáàë³ ³õ ó ìàðñêîé á³òâå, ïîòûì ÿíû ïàéøë³ íà Ðûãó, àëå çàõàï³öü ìîöíóþ öâåðäçü íå çäîëåë³. Äî¢ãàà âàÿâàë³ ç êðûæàíîñöàì³³ çåìãàëû. Ó 1228 ã. ÿíû ðàçàì ç êóðøàì³ çíî¢ íàïàë³ íà Ðûãó, àëå çíî¢ áåçâûí³êîâà. Ó 1236 ã. ó Ðûãó ïðûïëûë³ àòðàäû íîâûõ êðûæàíîñöà¢-êðûæàêî¢, ÿê³ÿ íàïàë³ íà æìóäç³íà¢. Àäíàê òûÿ ¢ âàêîë³öàõ *Шаўляя* íî÷÷ó àòàêàâàë³ êðûæàöê³ ëàãåð ³ çí³ø÷ûë³ çàâà¸¢í³êà¢. Ïàñëÿ ãýòàé ïàðàçû Îðäýí ìå÷àíîñöࢠáû¢ ë³êâ³äàâàíû, à ÿãî ðýøòê³ ïàä íàçâàé Ë³âîíñê³ îðäýí ñòàë³ âàñàëàì³ ³íøàãà, Òý¢òîíñêàãà îðäýíà. Ó 1242 ã. âîéñê³ Íî¢ãàðàäà ðàçá³ë³ ë³âîíöࢠíà ×óäñê³ì âîçåðû ³ ñïûí³ë³ ³õ íàñòóï ó ñâàå çåìë³. Çÿìãàëû ³ êóðøû ÿø÷ý äî¢ãà á³ë³ñÿ ç êðûæàêàì³. Ïåðøûì³ ¢ 1267 ã. êàí÷àòêîâà çäàë³ñÿ êóðøû. Ó 1290 ã. çÿìãàëû ïàê³íóë³ ñâà¸ àïîøíÿå ¢ìàöàâàíàå ãàðàäç³ø÷à ³ àäñòóï³ë³ íà òýðûòîðûþ ÂÊË.

Çàâàÿâàíûÿ êðûæàêàì³ çåìë³ àòðûìàë³ íàçâó *Лівонія*. ßíû áûë³ ïàäçåëåíûÿ ïàì³æ á³ñêóïàì³³ Ë³âîíñê³ì îðäýíàì. Ðûöàðû îðäýíà äàâàë³ ïðûñÿãó íå áðàöü øëþá, íå ìåöü ìà¸ìàñö³³ âàÿâàöü ÿçû÷í³êàì³. Ó ñêëàä îðäýíà ¢âàõîäç³ë³ *сапраўдныя браты* - çíàòíûÿ ðûöàðû, ÿê³ÿ ìåë³ ïðàâà íàñ³öü áåëóþ íàê³äêó ç ÷îðíûì êðûæàì, ³õ ñëóã³ - *паўбраты*, ÿê³ÿ ìåë³ øýðûÿ íàê³äê³, ³ *святары*. Áûë³³ íàéì³òû - *ратнікі*. Ê³ðà¢í³êîì îðäýíà áû¢ *магістр*, ÿêîãà àá³ðàë³ ïàæûööÿâà. Ðýç³äýíöûÿì³ ìàã³ñòðà áûë³ çàìê³ ¢ Ðûçå ö³ ¢ Öýñ³ñå. Ïàìî÷í³êàì ìàã³ñòðà ê³ðà¢í³êî¢ áû¢ ìàðøàë, ÿê³ æû¢ ó çàìêó Ñ³ãóëäû. Îðäýí ìå¢ 60 çàìêà¢, ó ÿê³õ áûë³ îðäýíñê³ÿ áðàòû ç ðàòí³êàì³. Çàìêàì³ ê³ðàâàë³ *комтуры* ö³ *фогты*. Êîæíû çàìàê áû¢ öýíòðàì âÿñêîâàé àêðóã³. Íåâÿë³ê³ÿ çÿìåëüíûÿ íàäçåëû çà ñëóæáó îðäýí äàâࢠó êàðûñòàííå ³ ìÿñöîâûì æûõàðàì, ÿê³õ çâàë³ *лейманамі*. Çà àòðûìàíóþ ¢ êàðûñòàííå çÿìëþ ëåéìàí ïàâ³ííåí áû¢ ñà ñâà³ì êàí¸ì ³ ¢ëàñíàé çáðîÿé ³ñö³ ¢ âàéñêîâûÿ ïàõîäû ðàçàì ç êðûæàêàì³. Á³ñêóïû íå ìåë³ ñâà³õ ñàëäàò, ³ òàìó ¢ñþ ñâàþ çÿìëþ íà âàñàëüíûõ óìîâàõ ÿíû ðàçäàâàë³ ðûöàðàì, ÿê³ÿ çá³ðàë³ ïàäàòê³ ³ ñóäç³ë³ ìÿñöîâûõ ñÿëÿí. Íà çàãàä á³ñêóïà ðûöàðû ñà ñâà³ì³ àòðàäàì³ ïàâ³ííû áûë³ ³ñö³ íà âàéíó.

4. Òý¢òîíñê³ îðäýí ó XIII ñò.

Âûòîê³ îðäýíà ñÿãàþöü ó 1129 ã., êàë³ ¢ Åðóñàë³ìå ¢çí³ê³ øï³òàëü ³ êàïë³öà ïðû ³ì ó ãîíàð ñâ. Ïàííû Ìàðû³. Ïàñòóïîâà âàêîë ãýòàãà øï³òàëÿ ¢çí³êëà ðûöàðñêàå áðàö-òâà, ÿêîå ¢ 1190 ã., ïàä÷àñ àáëîãi êðûæàíîñöàì³ ãîðàäà Àêðû ç äàïàìîãàé øâàáñêàãà êíÿçÿ Ôðûäðûõà ²² ñòâàðûëà íîâû, Òý¢òîíñê³ (àáî Íÿìåöê³), îðäýí. Íå¢çàáàâå Ðûìñê³ Ïàïà

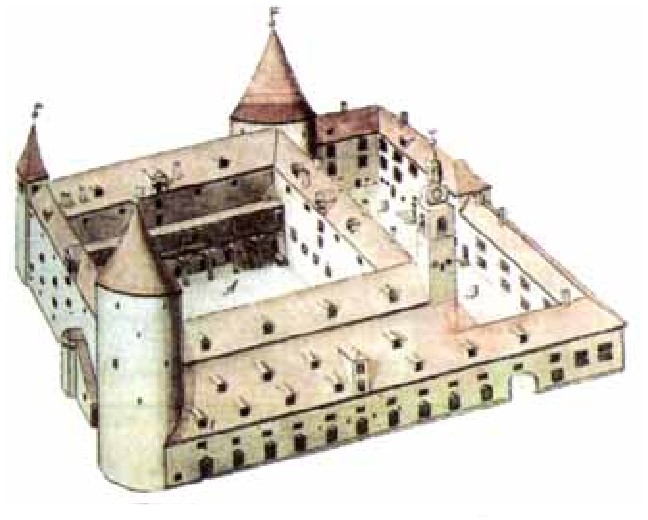

Çàìàê Ë³âîíñêàãà îðäýíà ¢ Ðûçå. Ìàë. ². Áðîòöý.

çàöâåðäç³¢ ÿãî ñòàòóò, ñêëàäçåíû íà àñíîâå ñòàòóòࢠîðäýíࢠ³àí³òࢠ³ òàìïë³åðà¢. Ñÿáðû íîâàãà îðäýíà íàñ³ë³ áåëóþ ðûçó ç ÷îðíûì êðûæàì. Íîâûõ ñÿáðî¢ ó îðäýí áðàë³ òîëüê³ ç íÿìåöêàé øëÿõòû äà¢íÿãà ðîäó.

Ó 1192 ã. Ïàïà *Цэлесцін III* ³ ãåðìàíñê³ ³ìïåðàòàð Ãåíðûõ VI êàí÷àòêîâà çàöâåðäç³ë³ îðäýí, ÿê³ ¢ ÿêàñö³ äóõî¢íûõ ïàòðîíࢠàáðࢠïàííó Ìàðûþ ³ ñâ. Þðûÿ. Îðäýí ìå¢ ïðàâà âàëîäàöü óñ³ì³ çåìëÿì³, ÿê³ÿ çäàáóäçå ¢ íÿâåðíûõ. Ïåðøûì ìàã³ñòðàì Îðäýíà ñòࢠ*Генрых Вальпот*. Îðäýí ñêëàäࢠñÿ ç òðîõ êàòýãîðûé ñÿáðî¢: ðûöàðà¢-øëÿõö³öà¢, àïðàíóòûõ ó ÷îðíóþ òóí³êó ³ áåëû ïëàø ç ÷îðíûì êðûæàì íà ëåâûì ïëÿ÷û; ñâÿòàðî¢-êñÿíäçî¢, ÿê³ÿ äàãëÿäàë³ õâîðûõ, âÿë³ íàáàæýíñòâû ³ áûë³ êàïåëàíàì³ ¢ âîéñêó, ³ ñëóæà÷ûõ áðàòî¢, ÿê³ÿ íàñ³ë³ øýðûÿ ïëàø÷û ç âûÿâàé "ïà¢êðûæà" (ó âûãëÿäçå ë³òàðû Ò). Ñëóæà÷ûÿ áðàòû áûë³ çáðîÿíîñöàì³ ðûöàðࢠö³ íà¸ìí³êàì³ æà¢íåðàì³, ó âîéñêó ìåë³ ôóíêöû³ ïàäàô³öýðà¢. Òàêñàìà ÿíû ê³ðàâàë³ ãàñïàäàðêàé Îðäýíà (êóçíÿì³, ñòàéíÿì³, ôàëüâàðêàì³³ øï³òàëÿì³).

(Працяг у наст. нумары.)

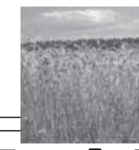

Ніколі не мацюкаліся славянцы*

Інквізіцыя ў роўнай ступені адпраўляла на дыбу і кастёр няверніка ў Бога, засумняваўшагося ў існасці біблейскіх палажэнняў, папскіх вердыктаў і... лаяншчыкаў. Зыходзіць лаянка ад таго, чыё імя ніхто не называе на вуліцы, тым болей у хаце, бо страшыцца граху, ідзе яна ад нячысціка (імя на Д, Ч).

Хто б не данёс інквізітарам на вымавілага лаянкавае слова - з першага сігналу лаяншчыка ў катоўню, на эшафот. Нароўні з самімі нявернікамі лаяншчыка.

Боль і страх болю вучаць. Найрэдкіх узбліскаў лаянкі ў Еўропе не стала. На стагоддзі.

Ніколі не мацюкаліся славянцы. У беларусаў і палякаў, украінцаў да расійскай акупацыі 1795 года самай вялікай лаянкай былі *курва* і *халера*, той бок прадажная дзеўка і хвароба.

Палякі і цяпер практычна не мацюкаюцца, славакі, чэхі, славенцы, сербы наогул не мацюкаюцца.

Этрускі, скандынавы, кельты славянцы, балты, раманцы, германцы здавёна не ведалі матаў. Англічанам Вялікабрытаніі і ЗША матаўскія словы прынеслі эмігранты з Венгрыі, Расіі *(В. Бутлер "Происхождение жаргона в США", Нью-Йорк, 1981)*.

Славянцы-язычнікі не мацюкаліся. У старажытнай Кіеўскай Русі і ВКЛ ніхто не лаяўся. Не ўмелі, для іх дзікунствам было абліваць некага слоўнымі памыямі, асабліва бацькоў. Суцэль чулася мацяршчына ў Масковіі, якая акурат і не была Руссю *(Арцём Дзянікін "Секретные исследования", №16, 2007)*, наогул не лічылася славянскай дзяржавай у тагачассі і шмат пасля.

У Масковіі дакументаў (царскіх указаў, думскіх распараджэнняў) пра забарону мацюкоў і пра мацюкі вялізнае мноства, у ВКЛ і Рэчы Паспалітай - ніводнага.

У 1480 годзе князь Васіль III заканадаўча патрабаваў ад маскавітаў перастаць лаяцца. Іван Грозны змушваў люд маскавіцкі "непотребною лаею не браниться...". Цар Аляксей Міхайлавіч ва ўказе 1648 года гразіў лаяншчыкам жорсткаю караю.

Мноства рэк, узгоркаў, гаёў, палеткаў, паселішчаў у маскоўцаў называліся на *П, Б, Х, Е, Ё, Ч, Д*. Толькі ў канцы XVIII стагоддзя ўказам Кацярыны Вялікай большасць, калі не ўсе, непрыстойных лаянкавых назваў нарэшце былі заменены. У тым ліку тысячы тапонімаў, гідронімаў.

Такое сарамоцце, прыніжаны стан этыкі і культуры народа дакастрычніцкія рускія, а пасля савецкія гісторыкі выкрутліва называлі адказам простага народа на мангола-татарскае панаванне. Знайшлі прыстойную адчэпку. Татарын захапіў дзяўчыну/жанчыну, казаў, што ён яе "эбле", той бок жэніцца на ёй; яго словы месцічы перакруцілі ў лаяншчыну. Жанчын у вярхаконных і юртавых народаў заўжды мала, не вытрымлівалі таўкатні і пераездаў, мужчынам за гонар мець жонкаю іншаплямённую, асабліва блакітнавокую бялянку.

Даўнейшыя і цяперашнія расейцы звычаёвае бытавое слова "эбле" ("жэніцца"), забярэ ў жонкі, з'іначылі, абпошлілі: ага, заваёўнік гвалціць бабу, уступае ў сексадносіны сам ці аддае яе для гэтага такім жа.

Татары Казані (булгары) былі пад Ардою, як і Масковія. Ніякіх матаў самі не спарадзілі, чужых не перанялі, нічога лаянкавага не засвоілі ад сумесі фіна-ўгорскіх і цюрскіх плямёнаў.

Арда мангола-татарская далучала да сябе, па праву еднасці аб'ядноўвала кроўныя народы - мардву, эрзя, мокшу, мураму, чудзь, меру, моксву, пермаў, мяшчэру. Злучала ў цэльную дзяржаву не толькі фінаў Разані, Масковіі і Суздаля, дасягнула фіна-ўгорскіх народаў, што ад Валдая і Волгі рассяліліся да Ўгоршчыны (Венгрыі).

Нечувана "бессардэчная" Арда (сцвярджалі потым навукоўцы Расіі і СССР) штодня таптала звычаі і захоплены маскавіцкі народ. Не ўзгадвалі, што Масковія толькі плаціла падатак і выстаўляла войска для арміі Арды. Масковія фактычна каланізаванай не была. Па ёй раз'язджалі рэдкія зборшчыкі - дык не татары, а самі маскоўцы, кшталту дружыннікаў Аляксандра Неўскага.

Тэорыя дакастрычніцкіх рускіх і савецкіх гісторыкаў - маскавіты перанялі мату мангола-татараў - выдумка. Калі не панізіць, дык хоць як апраўдаць размацюкаванне цяперашніх рускіх. У мове цюркаў і манголаў дасёння мацюкоў не існуе, ніякіх.

Экспедыцыі славутага савецкага акадэміка Валянціна Яніна двойчы выкопвалі берасцяныя граматы з шматлікімі матамі пад Ноўгарадам Вялікім, ад татаршчызны і фінаў горадам далёкім і чужым, напаўзалежным ад ВКЛ, поўнасцю незалежным ад Скандынавіі, тым болей ад маленькай Масковіі. Калі сябраваў Ноўгарад з некім, дык з блізкімі Псковам, Рыгай, Полацкам.

Ноўгарадскія граматы нашмат старажытнейшыя за прыходы ардынцаў у Суздальскае і Маскоўскае княства. Пісалі тэксты на граматах тамашнія фіны-саамы (чудзь, моксва, весь, мурама), заснавальнікі Масковіі, гаспадары земляў маскоўскіх, лаянка і мова ў іх не пазычаныя, свойскія. На выкапаных з-пад паселішчаў берастах лаянкі процьма. Што, татары на іх мацюкі пісалі? На стагоддзі раней прыехалі, напісалі маты на бяросце і лоўка закапалі ў даўнія земляныя пласты?

Тым самым рускім матам лаецца яшчэ адзін народ на свеце - венгры. Яны з Волгі пайшлі ў Цэнтральную Еўропу задоўга (на стагоддзі) да Чынгісхана і Батыя. Іх лаянка, як маскавіцкая і наўгародская, пераважна мацюкамі. Аналагічнымі сэнсам, формаю.

Калі венгры, эстонцы, фіны прызнаюць, што яны адзін і той фінскі этнас, то цяперашнія рускія (славянізаваныя кіеўскімі епіскапамі і папамі фінскія плямёны) наўсяляк адмаўляюцца. Вялікаросы ўсенатужна прыбіваюцца да Кіеўскай Русі, ВКЛ, нават РП, з якімі шмат-шмат варажавалі і ваявалі. Расейцы паўтара стагоддзя плішчацца ў даказваннях старэйшасці над малодшымі братамі - беларусамі, украінцамі. Хаця беларусы, украінцы старэйшыя за так званых суздальцаў, як Кіеў за Маскву, мінімум на паўтысячагоддзе.

Даследаванні рускай прафесуры (2000-2006) неабвергна паказалі: генетычна на 80 працэнтаў цяперашнія рускія сродныя фінскаму этнасу - венгры, мардва, комі, мокша, эстонцы, ханты, мансійцы. Тапонімы Перм - ад народа перм, Мурам - ад народа мурама, Разань - ад народа эрзя, Масква - ад народа мокшы/моксвы, галоўнага сельбішча ў мардоўскім этнасе.

Племя Моксель дало назву рацэ і паселішчу Моксва. У Кіеўскай Русі славянцы пераназвалі галоўнае паселішча мардоўшчыны болей добрагучна - Масква. Тое ж тычылася дзяржаў/княстваў Эрзя (Разань), Пермія (Перм). У іх мовах і гаворках мацюкоў здаўным даўно плойма.

Як да 1795 года дзяржаўнага прыгоннага права ў ВКЛ, на Украіне фактычна не было, так не існавала практычна матаўства.

Калі ў асобных старажытных народаў планеты мацюкі - своеасаблівыя водбліскі паганства, культу плоднасці, у рэдкія моманты - эмацыйная разрадка, то фіна-ўгры матаўнілі заўжды, для іх такое звычнасць. У фіна-ўграў, як ва ўсіх бедняков, гэта адвечная прага выказаць вышэйшаму стану, духам, багаццем, пану і ратніку, нават князю сваю незадаволенасць, жаданне зраўняцца з валадарнымі і заможнымі хоць у чым. Мацюкі ў іх нарадзіліся ад нянавісці прыгнечанага да паноўнага. Дарэчы, так выспяваў турэмны слэнг.

Сімптомы эвалюцыйнай недаразвітасці ў індывіда і племені найперш праяўляюцца ў канфліктах, спрэчцы. Абмежаванаму і недарэчнаму тут воля, у словах, лаянцы. Мацюканцу абавязкова патрэбна, каб хто-ніхто чуў яго, смелага, грознага, які нікога не баіцца.

Так малпы для выказу сілы і велічы надзьмуцца, крывяцца, паказваюць член. Пужаюць суперніка, абражаюць і прыніжаюць гукам (бздзеннем), слінаю, мачою. Хочуць узвысіцца найперш не справаю, кулаком, бойкаю - абліваннем другога фізіялагічнымі адходамі.

Індаеўрапейцам (этрускам, скандынавам, русінам, русічам, кельтам, германцам) для выказвання не патрабавалася лаянкавае слова, малпавыя павадкі. Яны выхоўваліся ў іншым культурным і этычным асяроддзі. Гукаў ім хапала. У вялікаліцоўцаў (беларусаў) найгоршымі выказамі нязгоды былі (паўторымся) словы *халера, трасца, курва*.

Паступова народы ўшалопілі: мат разбурае аснову грамадства - мараль, духоўнасць. Як гарэлка. Мат, зароджаны на нейкім этапе чалавечага развіцця ў бедняка і слабага як абраза лепшага, багацейшага, працаўніка, для прыніжэння яго маці і радні, мат біялагічна чужы індаеўрапейцу.

* Кнігу "Жыць - прыкметы вучыць" для набору і друку аўтар здаў у выдавецтва. Гэты тэкст - частка аднаго з раздзелаў.

Çâ³í³öü êàñà - æûâå â¸ñêà

Ó äðóã³ ðàç ó àãðàãàðàäêó Ãàí÷àðû 10 ÷ýðâåíÿ 2017 ãîäà àäáû¢ñÿ ðà¸ííû êîíêóðñ ïà ðó÷íîé êàñüáå "Çâ³í³öü êàñà - æûâå â¸ñêà". Ñýíñ ìåðàïðûåìñòâà çàêëàäçåíû ¢ ñàìîé íàçâå, ³ êîíêóðñ ïàêàçà¢, øòî àìàòàðû ðó÷íîé êàñüáû ¸ñöü ³ ¢ öÿïåðàøí³ ÷àñ ó íàøûì ðà¸íå. Çíî¢ óäçåëüí³÷àë³ ¢ êîíêóðñå ìàéñòðû êàñüáû ì³íóëàãà ãîäà: ²âàí Êàðîëü ç àãðàãàðàäêà Âàâåðêà, Ñòàí³ñëà¢ Æäîíåö ³ Ìàðûÿ ²âàíà¢íà Áàëüöýâ³÷ ç àãðàãàðàäêà Ãóäû, Ì³êàëàé Ñàêàëî¢ñê³ ³ Äçì³òðûé Ñîêàëà¢ ç àãðàãàðàäêà Áåðäà¢êà, à òàêñàìà ñàìû ñòàðýéøû ç êàñöî¢ Ìàòóñåâ³÷ ²âàí Àíòîíàâ³÷ (áîëüø çà 80 ãàäî¢) ç àãðàãàðàäêà Ãàí÷àðû. Óñ³õ áûëî 11 êàñöî¢.

Àöýíüâàëàñÿ ïðàöà ïà íàñòóïíûõ êðûòýðûÿõ: õóòêàñöü êàñüáû, ÿêàñöü êàñüáû (âûøûíÿ, ÿêàÿ çàñòàåööà ïàñëÿ ïðàêîñó), ÷ûñö³íÿ êàñüáû (êàá áàðàäû íå áûëî), ýñòýòû÷íû âûãëÿä ïðàêîñó.

Ó âûí³êó êîíêóðñó ïåðàìîæöàì ñòà¢ Ìàòóñåâ³÷ ²âàí Àíòîíàâ³÷, äðóãîå ìåñöà çàíÿ¢ Æäîíåö Ñòàí³ñëà¢, à òðýöÿå ìåñöà ïàäçÿë³ë³ ²âàí Êàðîëü ³ ß¢ãåí Êàðàíþê (ß¢ãåí ç àãðàãàðàäêà Ãàí÷àðû). Àñîáíûì ïàäàðóíêàì áûëà àäçíà÷àíà àäç³íàÿ æàí÷ûíà-êàñåö Ìàðûÿ Áàëüöýâ³÷.

Ôóíäàòàðû ìåðàïðûåìñòâà - "Áåëàãðàïðàìáàíê" ³ Ë³äñêàÿ ðà¸ííàÿ àðãàí³çàöûÿ Áåëàðóñêàãà ïðàôñàþçà ðàáîòí³êà¢ àãðàïðàìûñëîâàãà êîìïëåêñó, à òàêñàìà ìÿñöîâàÿ ãàñïàäàðêà.

Íàïðûêàíöû õî÷àööà ñêàçàöü, øòî äëÿ íàøûõ ïðîäêà¢ êàñüáà áûëà íå ïðîñòà çíÿñ³ëüâàëüíûì ìàõàííåì êîñàì³, íå ïðîñòà çðàçàííåì òðàâû ³ íàòóæë³âàé ïðàöàé, à êàñüáà áûëà äëÿ ³õ ñâÿòî÷íûì ðûòóàëàì.

Áåç ïåðàáîëüøâàííÿ çàçíà÷ó, øòî ¢ íàñ òàêñàìà àòðûìàëàñÿ ñàïðà¢äíàå ñâÿòà êàñüáû, ïà-áåëàðóñêó ø÷ûðàå ³ ïðûãîæàå.

Вядучы метадыст ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці"
Ãàííà Íåêðàø.

Âîáðàçû ³ ìåëîäû³ ëåòà àä Àëåñÿ Êàìîöêàãà

Âÿäîìû ïàýò ³ áàðä Àëåñü Êàìîöê³ çëàäç³¢ ó ìåíñê³ì ìóçå³ ßíê³ Êóïàëû àäêðûòû ñÿáðî¢ñê³ êàíöýðò íà ñâîé äçåíü íàðîäç³íà¢ ³ ïðýçåíòàöûþ íîâàé êí³æà÷ê³ "Çàá³ðàé ìà¸ ëåòà". Óñòóïíûì àêîðäàì äà âå÷àðûíû ñòàë³ ñëîâû:

"Душа пакіне сваю самоту,
Каб не забыць ніколі пра мілосць!"

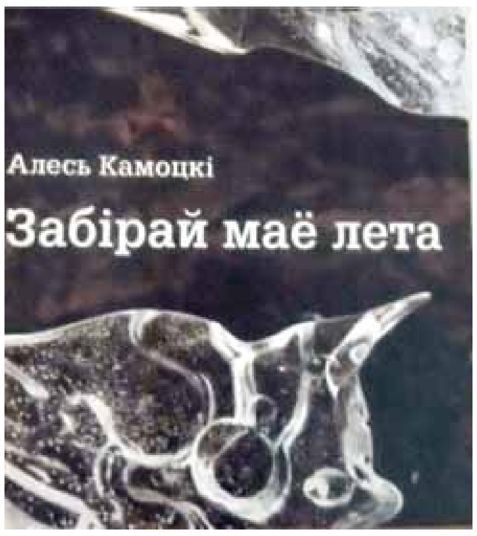

Ó ³ìïðýçå ¢çÿë³ ¢äçåë ñÿáðû-ìóçûê³: êàïýëà Àëåñÿ Ëàñÿ, Êàñÿ Êàìîöêàÿ, Àëåñÿ Ñ³âîõ³íà, ²íà Ïåðàñåöêàÿ, Þðû Õ³ëåâåö ³ ³íøûÿ. Ó êàíöýðöå ïðàãó÷àë³ ïåñí³ íà ³äûø ³ íà ïîëüñêàé ìîâå ("Nie spoczniemy"), ïåðàêëàäû âÿäîìûõ áàðäà¢ñê³õ òýêñòà¢, à¢òàðñê³ÿ ë³ðû÷íà-ô³ëàñîôñê³ÿ ñïåâû ïðà êàõàííå. Íàñòàëüã³÷íûÿ íîòê³ íàâåÿ¢ ñïå¢ Êàñ³ Êàìîöêàé ç "Íàðîäíàãà àëüáîìà" "Ìîé ïàëÿ¢í³÷û".

Öóäî¢íàå ¢ðàæàííå çàñòàëîñÿ ¢ ïóáë³ê³ àä ñïåâà¢ Àëåñ³ Ñ³âîõ³íàé ³ âûêàíàííÿ ðàìàíñà¢ íà âåðøû ðóñê³õ ³ ñàâåöê³õ ïàýòà¢ (óòûì ë³êó Áýëû Àõìàäóë³íàé), ïåðàñòâîðàíûõ ïà-áåëàðóñêó Àëåñåì Êàìîöê³ì.

Íîâàÿ êí³æà÷êà Àëåñÿ Êàìîöêàãà àôàðìëåíà âåëüì³ ãóñòî¢íà. ßå ¢ïðûãîæûë³ êàëÿðîâûÿ ôîòàçäûìê³ Âàäç³ìà Ãðóäçüêà. Ïàçàäóìå ÿíà áë³çêàÿ äà ³äý³ êí³ã³ Ðûãîðà Áàðàäóë³íà ³ ôîòàìàñòàêà Äæîíà Êóíñòàäòýðà " Íàâîøòà". Ðàíåé âûõîäç³ë³ êí³ã³ Àëåñÿ Êàìîöêàãà "Ãëûá³íÿ äàæäæó", "Ïåðàñüïåâû", "Âÿðîâ³öà", òîì âåðøà¢ "Íåñïàäçÿâàíàå", ³ áûë³ ö¸ïëà ïðûíÿòûÿ ÷ûòà÷àì³.

Ó 2000-ûÿ ãàäû âÿë³ê³ ïë¸í ïðûíåñëà Àëåñþ Êàìîöêàìó ÿê áàðäó ñóïðàöî¢í³öòâà ç íàðîäíûì ïàýòàì Ðûãîðàì Áàðàäóë³íûì. Àëüáîì íà âåðøû äçÿäçüê³ Ðûãîðà "Çîðêà ñïàãàäàû" (1999), çáîð õðûñö³ÿíñêàé ìóçûê³ "Ïñàëüìû" (2000) ³ ³íøûÿ êðóæýëê³: "Àñÿí³íà", "Â³íî äàæäæî¢", à òàêñàìà ìóçû÷íà-ïàýòû÷íûÿ ñþ³òû: "Äûì", "Äîì", “Äàõ” óâàéøë³ ¢ ë³ê íàéëåïøûõ ïàïóëÿðíûõ çàï³ñà¢ íàéíî¢øàãà ÷àñó. Òàêñàìà ¸í áðà¢ óäçåë ó ñóïîëüíûì ïðàåêöå "Æûöü äëÿ Áåëàðóñ³"- çáîðû òâîðà¢ íà âåðøû Ëàðûñû Ãåí³þø.

Àëåñü Êàìîöê³ ïðàÿâ³¢ ñÿáå ÿê òàëåíàâ³òû ïåðàêëàä÷ûê. ¨í íå àäíîé÷û çâÿðòàëñÿ äà ïåðàêëàäà¢ øýäý¢ðà¢ ñóñâåòíàé ïàýç³³, ñòâàðà¢ áåëàðóñêàìî¢íûÿ êàâåð-âåðñ³³ âÿäîìûõ õ³òî¢. Àäç³í ç òàê³õ óäàëûõ ïåðàêëàäà¢ - ïåñíÿ ôðàíöóçñêàãà áàðäà Æàêà Áðýëÿ "Íå ãóáëÿé ìÿíå". ßíà ïðàãó÷àëà íà ³ìïðýçå ç âóñíà¢ Àëåñ³ Ñ³âîõ³íàé. Ñëóõà÷î¢ ïðûöÿãâàå òàëåíò Àëåñÿ Êàìîöêàãà ÿê ìåëàäûñòà, ÿãî àðòûñòûçì, ¢ðàæâàþöü ïàýòû÷íûÿ çíàõîäê³. ßãî äçåéíàñöü çàéìàå ¢ïëûâîâàå ìåñöà ¢ áåëàðóñêàìî¢íàé ìóçû÷íàé ïëûí³.

Âûêëàä÷ûöà ÁÄÓÊ³Ì, âàêàë³ñòêà ãóðòà Dz³vasil ²íà Ïåðàñåöêàÿ çàéãðàëà íà ñêðûïöû ³ âûêàíàëà íåêàëüê³ ÷àðî¢íûõ êàìïàç³öûé. ßíà ³ àðòûñòû ãóðòà Dz³vasil âûñòóïàþöü ó ê³ðóíêó ýòíà-ýìá³åíòó. Àëåñü Ëîñü âûêàíà¢ òàíãà ³ ³íøûÿ ìåëîäû³, ÿê³ÿ áûë³ çíîéäçåíû ¢ ýêñïåäûöûÿõ ïà Àøìÿíøûíå ³ Â³ëåéø÷ûíå.

Âÿëüìîæíàÿ ïàí³ ïðûâåçëà áóêåò êâåòàê ñà ñâàéãî ëåö³ø÷à äëÿ ïàýòà ³ áàðäà. "Ïðûì³öå ãýòûÿ ï³âîí³ ÿê çíàê óäçÿ÷íàñö³ çà âàøû ïåñí³, êí³ã³ ³ äûñê³, ÿê³ÿ ìû íàáûâàåì äëÿ íàøûõ äçÿöåé ³ ¢íóêà¢, ³ çà òîå, øòî âû íÿñåöå ¢ òâîð÷àñö³ ïðûãîæàå áåëàðóñêàå ñëîâà ³ äîáðûÿ ïà÷óöö³!"

Ýëà Äçâ³íñêàÿ,

ôîòà à¢òàðà:
1. Íîâàÿ êí³æà÷êà À. Êàìîöêàãà.
2. Âûñòóïàå ²íà Ïåðàñåöêàÿ.

Àáðàäàâàå ìåðàïðûåìñòâà "Êóïàëëå"

24 ÷ýðâåíÿ 2017 ãîäà
ç 18:00 äà 20:30

Êóïàëëå - ñàìû ãàëîâíû ëåòí³ ðûòóàë áåëàðóñà¢, ÿê³ çàà¢íà ïðàâîäç³¢ñÿ ¢ íî÷ ç 23 íà 24 ÷ýðâåíÿ. Ñâÿòà Êóïàëû ïðûïàäàå íà ïåðàëîìíû ìîìàíò ãîäà - ïåðûÿä ëåòíÿãà ñîíöàâàðîòó. ßê êàçàë³ íàøû ïðîäê³ "ñîíöà ïàâàðî÷âàå íà ç³ìó, à ëåòà íà ãàðà÷ûíþ". Íà Êóïàëëå àäáûâàëàñÿ øìàò ÷àðî¢íûõ ðý÷à¢, ³ ìû ïðàïàíóåì Âàì àêóíóööà ¢ ãýòóþ ÷àðî¢íóþ ñòûõ³þ ñâÿòà, ÿê ãóëÿë³ íàøû ïðîäê³. Êîæíû çìîæà íå òîëüê³ ïàãëÿäçåöü àáðàä, àëå ³ äàëó÷ûööà äà ÿãî.

Êîøò êâ³òêî¢:
- äëÿ äàðîñëûõ - 10.00 ðóá.;
- äëÿ äçÿöåé øêîëüíàãà ¢çðîñòó - 5.00 ðóá.;
- äëÿ äçÿöåé äàøêîëüíàãà ¢çðîñòó - áÿñïëàòíà.

Ýêñïàç³öûÿ ìóçåÿ ïðàöóå ç 11:00 äà 19:00. Êàñà ïðàöóå ç 11:00 äà 18:30.

Íàø àäðàñ: 223031, Ì³íñê³ ðà¸í, ï/à Àçÿðöî.

Òýëåôîí àðãàí³çàòàðà¢ ìåðàïðûåìñòâà:
8 (017) 209 41 63 (àêöûÿ ìÿ ñóáîòû ³ íÿäçåë³);
8 (017) 513 86 10 (àêöûÿ ìÿ ïàíÿäçåëêà ³ à¢òîðêà);
8 (029) 697 89 01 (Velcom).

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.

Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.

Àäðàñ äëÿ ïàø òîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóðøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 19.06.2017 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 1122.
Àá’¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,24 ðóá., 3 ìåñ.- 3,72 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.